



BİLANÇO

TÜRMÖB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 71 • EYLÜL 2002

5 FİYATI:2.500.000.-TL.

- *Hazine'nin yolsuzluk ve usulsüzlük zararı 9.2 trilyon*
- *Türkiye'nin 2005 hedefleri*
- *Deprem vergileri 2005'e kadar uzatılacak*
- *Türkiye dış borçlanmada sınıra ulaştı*
- *Cari işlemler dengesi sinyal veriyor*

Ekonomik Rapor

Sahibi
Mustafa ÖZYÜREK

Genel Yayın Yönetmeni
Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu

Nail SANLI
Ali E. DOĞANOĞLU
Ahmet FETTAHOĞLU
Barış TOPRAK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Adres

Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Ümit Matbaası
(0.312) 419 38 26

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı
Bilanço Dergisi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Masum Türker

Kemal Derviş'in istifasıyla boşalan Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanlığı görevine Masum Türker atandı. Masum Türker'in çok yönlü kişiliği, dürüstlüğü, çalışkanlığı, üretkenliği ve ekonomi ile ilgili sorunları en iyi bilen kişilerden biri olduğu TÜRMOB camiası tarafından yakından biliniyor. Türker'in çok yönlü kişiliğinde muhasebeciliği ve mali müşavirliği ön planda yer aldı.

Sorunları bilen ve çözüm üretme yeteneğine sahip Türker'in görev süresince başarılı olacağına inanıyorum. Talep yetersizliği ve istihdam ekonominin önündeki en önemli iki sorun. Bu iki sorunu çözmek için adımlar atılması ve ekonomik programın sosyal yönünün devreye girmesi ekonomi üzerinde olumlu bir etki yaratacaktır. Kırılgan ekonomik yapının yarattığı sorunlar ise uzun vadeli politikalarla çözülebilir.

Maliye Bakanlığı Muhasebat Kontrolörleri 2001 yılında gerçekleştirdikleri 145 birimdeki denetim sonucunda Hazine'nin 9.2 trilyon zarara uğratıldığını saptadı. Bu haberimiz denetimin önemini ve vazgeçilmezliğini bir kez daha net bir şekilde ortaya koyuyor.

Dergimizin bu sayısında da yine ilgi ile okuyacağınızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik.

Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Sekreter

Devlet Bakanı Türker;

“Mali Müşavirlerin denetlediği şirkete kredi verilmeli”

Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Masum Türker, bankalar tarafından reel sektöre aktarılabilecek 7 katrilyonluk bir kaynağın mevcut olduğunu açıkladı.

TÜRMOB Genel Başkanı Mustafa Özyürek Başkanlığında Oda Başkanları tarafından Devlet Bakanı Masum Türker makamında ziyaret edildi. Bu ziyarette Türker, “*Türkiye’de bankalardan reel sektöre aktarılabilecek 7 katrilyon tutarında kaynak mevcut. Ancak,*

bankalarımız bugüne kadar yaşadıkları sorunlardan dolayı uluslararası kriterlere uygun kuruluşlara kredi vermektedir. Gelen müşterilerin doğru dürüst bilançosu olmadığı, standartlara uymadığı için kredi alamıyorlar. Dünyada Muhasebeci, Mali Müşavirin denetledikleri şirketlere kredi verilir. Meslek grubunuzun kredi taleplerinde doğruluktan sorumlu olduğunuz için hizmetinize ihtiyac var” dedi.

TÜRMOB Genel Başkanı Özyü-

rek, Türker’in Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı olmasından büyük mutluluk duyduklarını ve sorunlara çare bulacağına inandıklarını söyledi. Özyürek, banka müşterilerinin denetimi konusunun hayata geçirilmesi gerektiğini ifade etti.

Devlet Bakanı Türker, TÜRMOB’un 33. Başkanlar Kurulu Toplantısına katılarak burada ekonomiye ilişkin görüş ve düşüncelerini açıkladı.



Hazine'nin yolsuzluk ve usulsüzlük zararı

9.2 trilyon

Maliye Bakanlığı Muhasebat Kontrolörleri 2001 yılında gerçekleştirdikleri 145 birimdeki denetim sonucunda Hazine'nin 9.2 trilyon zarara uğratıldığını saptadılar.

Muhasebat Kontrolörleri, 15 Muhasebe Müdürlüğü, 1 Merkez Saymanlık Müdürlüğü, 50 Mal Müdürlüğü, 8 Katma Bütçeli Saymanlık Müdürlüğü, 59 Döner Sermaye Saymanlığı, 9 Kurum Saymanlığı, 2 Bütçe Dairesi Başkanlığı ve 1 Vergi Dairesinde denetim yaptılar. Yapılan denetimler sonucunda toplam 9.2 trilyon TL Hazine zararı tespit edildi. Döner Sermaye Saymanlıkları 6.8 trilyon ile Hazine zararında ilk sırada yer aldılar.

Yapılan denetimlerde 108 inceleme raporu, 4 soruşturma raporu, 2 fezleke, 2 ön inceleme raporu olmak üzere toplam 116 rapor düzenlediler. Yapılan inceleme ve soruşturmalar sonucunda 56 kişi hakkında Türk Ceza Kanu-

nunun değişik maddelerine istinaden suç duyurusunda bulunuldu.

Düzenlenen inceleme raporları sonucunda 12 memur hakkında da disiplin cezası önerildi. Ayrıca, düzenlenen inceleme raporlarında iki döner sermaye saymanı hakkında söz konusu görevi yerine getiremeyeceği nedeniyle görevinden alınması önerisinde bulunuldu. Tedavi giderleri ile ilgili harcama belgelerinin incelenmesi sonucunda düzenlenen inceleme raporlarında 6 adet eczanenin anlaşmalarının fesh edilmesi istendi.

Tespit edilen Hazine zararlarının konularına göre dağılımı incelendiğinde; tedavi ve yeşil kart mevzuatına aykırı işlemlerden kaynaklanan Hazine zararı 2 trilyon 159 milyar TL olarak saptandı. Personel kanunları, harcırah ve bağlı mevzuata aykırı işlemlerden kaynaklanan Hazine zararı 1 trilyon 293 milyar TL, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve bağlı

Tespit Edilen Hazine Zararının Bütçe Ayrımına Göre Dağılımı

	(1000.-TL)
Genel Bütçe	1.380.325.001
Katma Bütçe	1.016.518.144
Döner Sermaye	7.731.335.570
Toplam	10.128.178.715

mevzuata aykırı işlemlerden kaynaklanan Hazine zararı 2 trilyon 60 milyar TL ve gelir kurumları ve bağlı mevzuata aykırı işlemlerden kaynaklanan Hazine zararı ise 4 trilyon 614 milyar TL oldu.

Tespit Edilen Hazine Zararının Konularına Göre Dağılımı

	(1000.-TL)
Tedavi	2.159.089.056
İhale	2.060.523.256
Personel	1.293.578.323
Gelir	4.614.849.440
Banka	138.640
Toplam	10.128.178.715

Türkiye'nin 2005 hedefleri

Türkiye 2002 yılı Avrupa Birliğine katılım öncesi ekonomik programını açıkladı. Programda Türkiye'nin 2005 yılına kadar gerçekleştirmeyi hedeflediği temel politikalar yer aldı.

Makro ekonomik politikalar

2002-2005 döneminde Türkiye'nin makroekonomik politikalarının temel amaçları; ekonomide sürdürülebilir bir büyüme ortamı tesis etmek, enflasyonu ve kamu açıklarının ve kamu borç stokunun GSYİH'ya oranını AB ülkeleri ortalamalarına yaklaştırmak, AB'ye tam üyelik hedefi doğrultusunda serbest piyasa ekonomisini güçlendirmek ve rekabet edebilirliği artırarak ekonominin AB'ye uyum sürecini hızlandırmak olarak hedeflendi. Ekonomi politikası aynı zamanda Türkiye ve AB arasındaki gelişmişlik farkını azaltmaya yönelik bir perspektife dayandı.

Bu temel amaçlar çerçevesinde;

- Maliye politikası, kamu açıklarını kalıcı bir biçimde azaltacak ve kamu borç stokunun sürdürülebilir bir yapıda gelişmesini sağlayacak şekilde yürütülecek.
- Para politikası enflasyonla mücadeleyi hedefleyecek ve ekonomik birimlere uzun vadeli bir bakış açısı kazandıracak çerçevede uygulanacak.
- Dalgalı döviz kuru rejimine devam edilecek ve döviz kuru ekonomideki temel dinamikler tarafından belirlenecek.
- Gelirler politikası fiyat istikrarını sağlama hedefleriyle tutarlı ve verimlilikle ilişkili olarak yürütülecek.
- Makro ekonomik istikrarı sürekli kılabilecek, piyasa mekanizmasını güçlendirecek ve ekonominin krizlere karşı kırılganlığını azaltarak etkin, esnek ve verimli bir yapıya ka-

vuşmasını sağlayacak yapısal reformlara devam edilecek.

Maliye Politikası

2002-2005 döneminde uygulanacak maliye politikasının temel amacı, her yıl önemli bir oranda faiz dışı bütçe fazlası vererek kamu borç stokunu sürdürülebilir bir düzeye indirmek ve kamu açıklarını kalıcı bir biçimde azaltmak. Bu çerçevede, kamu harcama, gelir ve borçlanma politikaları tutarlı ve etkin bir biçimde uygulanacak, vergi oranları artırılmaksızın vergi tabanının genişletilmesi suretiyle vergi gelirleri artırılacak ve kamu harcamalarında etkinlik ve tasarruf sağlanacak.

Para ve Kur Politikası

2002-2005 döneminde Merkez Bankası para politikasını fiyat istikrarını sağlamaya yönelik olarak belirleyecek. Bu amaçla, kısa dönem faiz oranının politika aracı olarak kullanılacağı

enflasyon hedeflemesine geçilecek.

Merkez Bankası tarafından 2001 yılı Şubat ayından itibaren uygulanmaya başlanan dalgalı kur rejimi sürdürülecek. Döviz kuru piyasada arz ve talebe göre belirlenecek, ancak Merkez Bankası döviz kurunun uzun dönem seviyesini etkilemeden, sadece aşırı dalgalanmaları engellemek için müdahalede bulunabilecek.

Gelirler Politikası

Uygulanmakta olan ekonomik program çerçevesinde ücret politikasında, geriye dönük endekslemeyi vazgeçilerek öngörülen fiyat artışı ile üretkenlik ve karlılığa dayanan bir ücret ve maaş belirlenmesi sistemine geçilmesi hedeflenmektedir.

Kamu ücret politikasında 2000 yılından bu yana uygulanmakta olan ileriye dönük endeksleme politikasına devam edilecek. Hükümet, özel sektörün de bu politikayı izlemesi doğrultusunda işveren ve işçi sendikaları arasındaki uzlaşmanın temini için Ekonomik ve Sosyal Konsey (EKO-SOK) ve benzeri zeminleri kullancak.

Yapısal Reform Politikaları

Yapısal reformlar, enflasyonist

beklentilerin azaltılarak enflasyondaki katılığın ortadan kaldırılmasını, ekonomide rekabetin artırılmasını, kaynakların daha etkin kullanılmasını, piyasa mekanizmasının güçlendirilmesini ve özel sektörün ekonomideki belirleyiciliğinin artırılmasını amaçlamakta. Bu kapsamda, kamu maliyesi, bankacılık, tarım ve alt-



yapı hizmetleri alanlarındaki reformlar hızlandırılarak sürdürülecek.

Programda, büyüme ve istihdam ile büyümenin talep bileşenleri şöyle yer aldı;

Büyüme ve İstihdam

Kamu maliyesinde yaşanan sorunlar ve süregelen yüksek enflasyon son on yılda Türkiye'nin ekonomik performansını olumsuz etkilemiş, büyüme hızının potansiyelin altında kalmasına ve önemli dalgalanmalar göstermesine neden olmuştur. 2002-2005 dönemi makroekonomik politikalarının önemli amaçlarından birisi, büyümenin önünde engel oluşturan yapısal sorunları ortadan kaldırarak sürdürülebilir bir büyüme ortamının sağlanmasıdır.

Ekonomik program, kamu maliyesinin sağlıklı bir yapıya kavuşturulmasını ve yüksek oranlı faiz dışı fazla yaratılarak borç stokunun azaltılmasını hedeflemektedir. Bu kapsamda sürdürülen maliye politikası ve 2002 yılında dünya ekonomisi büyümesinin yavaşlaması ekonomik canlanmayı sınırlamaktadır. 2003-2005 döneminde uygulanmaya devam edilecek

olan sıkı maliye politikasının daraltıcı etkisi, yapısal reformlar sonucunda kaynakların daha etkin kullanılmasının olanaklı hale gelmesi ile birlikte özel sektör tarafından telafi edilebilecektir.

Büyümenin Talep Bileşenleri

2001 yılında yaşanan ekonomik daralmanın ardından, 2002 yılının ilk yarısında ekonomik aktivitede kısmi canlanma işaretleri gözlenmeye başlanmıştır. 2002 yılında ekonomik aktivite, iç talebin sıkı para ve maliye politikalarının baskısı altında olduğu bir ortamda gerçekleşecek. Ekonomik canlanmayı sınırlandıran bu faktörlere karşın, 2001 yılında sağlanan fiyat avantajına bağlı olarak, 2002 yılına yansıyan ihracat artışı ve stok artışının büyümenin ana bileşenleri olması beklenmektedir. Ertelelenmiş tüketim talebinin harekete geçmesinin de etkisiyle, özel tüketim harcamalarında bir canlanma beklenmekte, özel yatırımların ise ancak yılın sonuna doğru artma eğilimine gireceği tahmin edilmektedir.

Yürütülmekte olan bankacılık reformu çerçevesinde şirket borçlarının yeniden yapılandırılması çalışmalarının ve yılın ikinci yarısında reel sektöre açılan banka kredilerinde, beklenen artışın yıl sonuna doğru büyümeye olumlu katkı yapacağı tahmin edilmekte. Bu kapsam-

da, 2002 yılında GSYİH'nın ise yüzde 3 oranında artması beklenmekte.

2002 yılında büyümenin harcamalar yoluyla bileşenlerine bakıldığında, özel tüketim yüzde 4, kamu tüketiminin yüzde 3,2, özel sabit sermaye yatı-



rımların yüzde 4 artacağı, kamu sabit sermaye yatırımlarının ise yüzde 3,5 düşeceği, böylece yurtiçi nihai talebin yüzde 3,4 artacağı tahmin edilmekte. Mal ve hizmet ihracatının 2002 yılında yüzde 6,2, mal ve hizmet ithalatının ise yüzde 15,8 artması beklenmekte.

Orta vadede, yürütülen yapısal

reformlarla ekonomide rekabetin artırılması ve kaynakların daha etkin kullanılması amaçlanmakta. Bankacılık reformları, uygulanan maliye politikaları ve kamu reformları sonucunda tasarrufların artması, finansal hizmetlerde kalitenin yükselmesi ve özel yatırımlara yönlendirilebilecek kaynakların artması beklenmekte.

2003-2005 döneminde yılda ortalama GSMH'nın yüzde 5,2, GSYİH'nın ise yüzde 5 oranında artması beklenmekte. Talep bileşenleri itibarıyla, büyümenin temel olarak yatırım ve ihracat artışından

kaynaklanacağı tahmin edilmekte. Bu dönemde, toplam sabit sermaye yatırımlarının yılda ortalama yüzde 14,2, özel yatırımların yüzde 15,6, kamu yatırımlarının ise yüzde 10,7 oranında artması beklenmekte. Mal ve hizmet ihracatının yılda ortalama yüzde 6,6, mal ve hizmet ithalatının ise yüzde 8,4 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Diğer taraftan, özel tüketim harcamalarının yılda ortalama yüzde 3,8 kamu tüketim harcamalarının ise yüzde 5,6 oranında artması öngörülmekte.

Kamu finansman projeksiyonu

Deprem vergileri 2005'e kadar uzatılacak

Marmara Bölgesi'nde meydana gelen deprem ardından 1999 tarihinde getirilen ve 2000 yılına kadar uygulanması hedeflenen vergilerin uygulama süresi daha sonra çıkarılan bir kanunla 2002 yılı sonuna kadar uzatılmıştı.

Bütçenin önemli gelir kalemlerinden biri haline gelen özel iletişim ve özel işlem vergisinin 2005 yılı sonuna kadar uzatılması taahhüt edildi.

Avrupa Birliği'ne sunulan Katılım Öncesi Ekonomik programın, kamu finansman projeksiyonları ile ilgili bölümünde, "2003-2005 döneminde yeni vergi ihdası ve mevcut vergi oranların da önemli bir artış öngörülmemektedir. Uygulanan programın hedeflerine ulaşabilmesi ve 1999 yılında meydana gelen Marmara depreminin zararlarının telafi edilmesi amacıyla 2000 yılında alınan vergi tedbirlerinden bazılarının 2003-2005 döneminde de devam etmesi öngörülmüştür" ifadesi yer aldı.

Deprem vergileri tahsilatı 2002 yılı Mayıs ayı itibarıyla 4.8 katrilyona ulaştı. Konsolide bütçeden depremle ilgili yapılan harcamalar ise aynı dönem itibarıyla 2.1 katrilyon olarak gerçekleşti. Deprem vergileri dolayısı ile elde edilen 2.7 katrilyon ise bütçeye aktarıldı.

Programda yer alan 2002-2005 dönemini kapsayan kamu finansmanı projeksiyonu şöyle;

Genel devlet dengesi; konsolide bütçe, mahalli idareler, fonlar, sosyal güvenlik kuruluşları ve döner sermayelerin gelir ve giderlerinin konsolidasyonu ile elde edilmektedir. Genel devlet hesaplarının tahmininde, 2002-2005 dönemi için öngörülen büyüme, enflasyon, faiz oranları, ödemeler dengesi, nominal ücret artışları varsayımları dikkate alındı. Bu genel varsayımlar, gelir ve harcama politikaları yanında, genel devlet dengesini oluşturan kuruluşların dengelerinin hesaplanmasında dikkate alınan varsayımlar şu şekilde saptandı;

Gelirlere ilişkin Varsayımlar;

- Yapılan projeksiyonlarda 2003 yılından itibaren vergi gelirleri içinde yer alan ÖTV'nin ilave bir vergi yükü oluşturmaması öngörülmektedir.

- 2003-2005 döneminde yeni vergi ihdası ve mevcut vergi oranlarında önemli bir artış öngörülmemektedir. Uygulanan programın hedeflerine ulaşılabilmesi ve 1999 yılında meydana gelen Marmara depreminin zararlarının telafi edilmesi amacıyla 2000 yılında alınan vergi tedbirlerinin bazılarının 2003-2005 döneminde de devam etmesi öngörülmüştür.

- Önümüzdeki dönemde mahalli idarelerin gelirleriyle ilgili politika tercihinin, bu idarelerin genel bütçe paylarının artırılmasından ziyade bu idarelerin kendi öz gelirlerinin artırılmasına yönelik olması öngörülmüştür.

- Emlak vergisi 2002 yılında yapılan yasal değişiklik ile sistem içinde belirli bir ağırlığa kavuşturul-

muştur. Emlak vergisinin bu ağırlığını önümüzdeki dönemde de muhafaza edeceği varsayılmıştır.

- Yapılan hesaplamalarda enflasyon muhasebesi uygulamasına geçilmesi durumunda, uygulamanın getireceği gelir kaybının telafi edilmesi öngörülmüştür.

- 2002-2005 döneminde özelleştirme uygulamalarının hızlandırılarak kaynak elde edilmesi programlanmıştır. Özelleştirme gelirleri fazlasının bütçeye aktarılması yoluyla kamu maliyesi dengesinin desteklenmesi fon gelirleri politikasının esasını teşkil etmektedir. Bu kapsamda, söz konusu dönemde bütçe gelirlerinin diğer bir önemli kalemi de özelleştirme gelirleri olacaktır. Türk Telekom hisse satışı ile enerji santralleri varlık ve işletme hakkı satışlarından elde edilen gelirler bütçeye aktarılabilmektedir.

- Gelir dağılımını iyileştirme ve fakirlikle mücadelede önemli bir işleve sahip Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu faaliyetlerini sürdürecektir.

- 2002 yılında birer puan düşürülen işsizlik sigortası primi içindeki işçi, işveren ve devlet paylarının izleyen yıllarda önceki oranlarına yükseltileceği öngörülmüştür.

- Faiz azalmasına paralel olarak gelir vergisi hasılatında da reel ola-

rak gerileme olacağı tahmin edilmektedir. Böylece, toplam vergi gelirleri içerisinde vasıtasız vergilerin payının azalması öngörülmektedir.

Bu varsayımlar dikkate alınarak yapılan projeksiyonlar sonucunda, 2002-2005 döneminde, genel dev-



let gelirlerinin yaklaşık yüzde 62'sini oluşturan vergi gelirlerinin GSYİH'nın ortalama yüzde 25'i civarında olması beklenmektedir. Özelleştirme gelirleri hariç tutulduğunda, 2002 yılında GSYİH'nın yüzde 39,4'ü kadar olması beklenen genel devlet toplam gelirleri, özelleştirme gelirleri dahil edildiğinde 0,3 puanlık artışla

GSYİH'nın yüzde 39,8'ine yükselmektedir. 2005 yılında ise, GSYİH'nın yüzde 38,5'i kadar olması beklenen genel devlet toplam gelirleri, özelleştirme gelirleri dahil edildiğinde 1,6 puanlık artışla GSYİH'nın yüzde 40,1'ine yükselmektedir.

Harcamalara İlişkin Varsayımlar;

- 2002-2005 döneminde, genel devlet harcamalarının, daraltıcı tedbirlerin de etkisiyle kademeli olarak düşeceği varsayılmıştır. Diğer taraftan, harcamalarda etkinliği artırmak amacıyla öngörülen yapısal reformların bir kısmı uygulamaya konulmuştur. Bu çerçevede, Kamu İhale Kanunu, yatırım programının rasyonelleştirilmesi, stratejik palanlama uygulamasına pilot bazda geçiş, bütçe kapsamının genişletilmesi ve yeni bütçe kod yapısına pilot bazda geçiş gibi alanlarda kamu maliyesinde etkinliği artırıcı bir dizi tedbir alınarak uygulamaya konulmuştur.

- Genel devlet harcamalarının büyük bir bölümünü oluşturan transfer harcamaları 2003 yılından itibaren önemli oranda düşme eğilimine girmiştir. 2002-2005 döneminde, transfer harcamalarının, Hazine'nin uzun vadeli ve düşük maliyetli borçlanma imkanına kavuşacağı varsayımı altında gittikçe azalan bütçe faiz ödemelerinin etkisiyle düşmesi öngörülmüştür.

- ÖTV uygulamasına geçilmesi ile beraber, 2003 yılından itibaren bazı bakanlık ve fonlara vergi gelirlerinden pay verilmemesi, bu kuruluşlara bütçeden ödenek verilmek suretiyle sistemin basitleştirilmesi öngörülmüştür.

- 2005 yılı sonuna kadar, Tarım Reformu Uygulama Projesi çerçevesinde, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonunun faaliyetlerine devam edeceği varsayılmıştır.

- Sosyal güvenlik kuruluşlarının aktüeryal dengeleri oluşturulurken alınacak önlemlerle prim tahsilatlarında artış, başta sağlık giderleri olmak üzere harcamalarda tasarruf öngörülmüştür.

- İstihdamın rasyonelleştirilmesi çalışmaları çerçevesinde, emekli edilen işçilerin SSK'ya getireceği ilave yük aktüeryal dengelerin hesabında dikkate alınmış ve kuruma bütçeden ek transfer konulmuştur.

Bu varsayımlar dikkate alınarak yapılan projeksiyonlar sonucunda, 2002 yılında GSYİH'nın yüzde 52,9'u olan genel devlet harcamalarının payının sürekli düşerek 2005 yılında yüzde 40,6 olacağı tahmin edilmektedir. Genel devlet harcamalarında sağlanan düşüşte, ekonomik göstergelerde öngörülen iyileşmelerin yanı sıra kamu malîyesinin yeniden yapılandırılması kapsamında yapılan reformların da

önemli payı bulunmaktadır. 2002 yılında GSYİH'nın yüzde 3,8'i kadar olan genel devlet sabit sermaye yatırımlarının, 2003-2005 döneminde kademeli bir artışla yüzde 4,3 seviyesine yükseleceği öngörülmüştür. Yatırımlardaki bu artışta, Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizmetleri Vergilerinden (EGSV) yapılan yatırımların bütçe kapsamına alınması da önemli bir rol oynamaktadır.

Ayrıca, mahalli idareler sistemindeki gelir artışları mahalli altyapı yatırımlarında kullanılacaktır. Bu da genel devlet sabit sermaye yatırımları artışında etkili olacak.

Genel Devlet Gelir ve Harcamaları				
	(GSYİH'ya Oran, Yüzde)			
	2002	2003	2004	2005
Vergiler	24,3	24,8	24,6	24,9
Vasıtasız	8,2	7,5	7,2	7,3
Vasıtalı	15,3	16,6	16,8	16,9
Servet	0,7	0,7	0,7	0,7
Vergi Dışı Normal Gelirler	5,3	4,4	4,2	3,9
Faktör Gelirleri	3,8	3,6	3,4	3,3
Sosyal Fonlar	6,1	6,3	6,4	6,5
Toplam	39,4	39,2	38,6	38,5
Özelleştirme Gelirleri	0,3	1,4	1,3	1,6
Toplam Gelir	39,8	40,6	40,0	40,1
Cari Harcamalar	16,7	16,3	16,2	16,2
Yatırım Harcamaları	3,8	4,2	4,3	4,4
Sabit Sermaye	3,8	4,2	4,2	4,3
Stok Değişmesi	0,0	0,0	0,0	0,0
Transfer Harcamaları	32,4	26,1	22,5	20,1
Cari Transferler (Net)	31,2	25,1	21,4	19,1
Sermaye Transferleri	1,1	1,0	1,0	1,0
Stok Değişim Fonu	0,0	0,0	0,0	0,0
Toplam Harcama	52,9	46,6	42,9	40,6
Borçlanma Gereği	13,2	5,9	3,0	0,5
Faiz Dışı Borçlanma Gereği	-7,9	-8,5	-7,8	-7,8

Bütçe harcamaları hızla artıyor

2002 yılı ilk altı aylık döneminde konsolide bütçe giderleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 73 arttı. Konsolide bütçe gelirlerinde ise artış oranı aynı dönem itibarıyla yüzde 56,2 oranında oluştu. Vergi gelirleri ise yüzde 53,9 oranında artış kaydetti.

Gelirler

2002 yılının ilk yarısında, bütçe gelirleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 56,2 oranında artarak 35,8 katrilyon Türk Lirası olarak gerçekleşirken vergi gelirleri yüzde 53,9 oranında artmış ve 25,5 katrilyon Türk Lirası oldu.

Dolaylı vergiler içinde önemli yer tutan dahilde ve ithalde alınan KDV ile akaryakıt tüketim vergisi 2002 yılı Ocak-Haziran döneminde vergi

gelirlerindeki artışa katkıda bulunan başlıca gelir unsurlarını oluşturdu.

Dolaysız vergiler alanında ise kurumlar vergisi ile gelir vergisi artış oranları farklılık gösterdi. Gelir Vergisi 2002 yılı Ocak-Haziran döneminde geçen yılın aynı dönemine göre sınırlı bir yükseliş göstererek yüzde 11,7 oranında artış kaydetti. Bu gelişme esas olarak gelir vergisi stopajından kaynaklandı. 2001 yılında meydana gelen ekonomik kriz sonrası faiz oranlarında meydana gelen yükselme, gelir vergisi stopajından sağlanan tahsilatı artırdı. Bununla birlikte, 2002 yılında faiz oranlarında meydana gelen azalma mevduat, repo gibi menkul kıymetler üzerinden sağlanan stopaj tahsilatının düşmesi ile sonuçlanmıştır.

Kurumlar vergisinde ise, vergi gelirlerindeki artışa göre daha yüksek bir oranda artışın olduğu görülmektedir. 2002 yılı Ocak-Haziran döneminde, kurumlar vergisi tahsilatı, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 92,7 oranında arttı. 2001 yılında meydana gelen ekonomik krizin şirketlerin finansman yapısını olumsuz etkilemesine karşın, kurumların faaliyet dışı kazançları dolayısıyla geçici (peşin) vergi ödemelerinde bulunmaları, kurumlar vergisi tahsilatının 2002 yılı Ocak-Haziran döneminde geçen yılın aynı dönemine göre artması sonucunu doğurdu.

Otomobil satışlarındaki düşmeye paralel olarak taşıt alım vergisi tahsilatı, 2002 yılının ilk altı ayında geçen yılın aynı dönemine göre sadece yüzde 4,5 oranında arttı.

Konsolide Bütçe Gelirleri (Milyon TL)

	2001 Ocak-Haziran	2002 Ocak-Haziran	Artış Oranı (yüzde)
Gelirler	22928	35821	56,2
Vergi Gelirleri	16561	25485	53,9
Gelir Vergisi	5380	6010	11,7
Kurumlar Vergisi	1143	2203	92,7
Motorlu Taşıtlar Vergisi	206	339	64,1
Dahilde Alınan KDV	2790	4969	78,1
Taşıt Alım Vergisi	118	123	4,5
Akaryakıt Tüketim Vergisi	1915	4763	148,7
BSMV	1024	505	-50,7
İthalde Alınan KDV	2068	3690	78,4
Vergi Dışı Normal Gelirler	4368	6985	59,9
Özelleştirme Gelirleri	1375	0	-100,0
Diğer	2993	6985	133,4
Özel Gelirler ve Fonlar	1683	2785	65,5
Katma Bütçe Gelirleri	316	566	79,2
Kaynak: Maliye Bakanlığı			

2002 yılı Ocak-Haziran döneminde vergi dışı normal gelirler yüzde 59,9 oranında artış gösterdi. Vergi dışı normal gelirler içinde yer alan TCMB dönem karından bütçeye aktarılan tutar, geçen yıl 472 trilyon Türk lirası iken bu yıl 3 katrilyon Türk lirası olarak gerçekleşti.

Harcamalar

2002 yıl Ocak-Haziran döneminde geçen yılın aynı dönemine göre harcamalar yüzde 73 oranında artış gösterdi. Bu artışta iç borç faiz ödemeleri yüzde 83,9 oranında artışla önemli bir rol oynadı. Bu dönemde faiz dışı harcamalar ise geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 65 oranında arttı.

Faiz ödemelerindeki yüksek oranlı artışın yanı sıra vergi iadeleri, sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan transferler ve tarımsal desteklemede

de benzer bir eğilimin gerçekleşmesi transfer harcamalarını yükseldi.

Sosyal güvenlik kuruluşlarına bütçeden yapılan transferlerin 2002 yılının ilk altı ayında artış göstermesinde, 2001 yılında meydana gelen ekonomik kriz sonucu istihdam kaybının olması ve reel ücretlerin gerilemesi etkili oldu. Ocak-Haziran döneminde sosyal güvenlik kuruluşlarına toplam 5,4 katrilyon Türk lirası aktarıldı. Bu tutarın 2,6 katrilyon Türk lirası Emekli Sandığı'na ait.

Ocak-Haziran döneminde tarımsal destekleme ödemelerinde görülen artışta, doğrudan gelir desteği ödemeleri çerçevesinde bütçeden yapılan transferler etkili oldu. Bu çerçevede, 2002 yılının ilk altı ayında bütçeden 750 trilyon Türk lirası tutarında aktarım yapıldı.

Konsolide Bütçe Açığı ve Finansmanı

2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde konsolide bütçe nakit açığı 14,1 katrilyon Türk lirası olarak gerçekleşti. Bu dönemde Hazine, iç borçlanmada net ödeyici konumunda oldu. İç borçlanmanın yapısı incelendiğinde Hazine'nin tahvilde net ödeyici, bonoda ise net kullanıcı konumunda olduğu görülmektedir. Hazine bu dönemde bonoda 6,2 katrilyon Türk lirası tutarında net kullanım gerçekleştirdi.

Dış borçlanmada ise tersi bir gelişme yaşandı ve 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde net dış borçlanma 13,2 katrilyon Türk lirası tutarında gerçekleşti. Bu gelişimde IMF'den sağlanan krediler önemli bir rol oynadı.

Konsolide Bütçe Giderleri (Milyon TL)			
	2001 Ocak-Haziran	2002 Ocak-Haziran	Artış Oranı (yüzde)
Harcamalar	31032	53696	73,0
Faiz Dışı Harcamalar	15290	25231	65,0
Personel	6509	10793	65,8
İşçilik	919	1444	57,2
Diğer Personel Giderleri	5591	9349	67,2
Diğer Cari	1283	1996	55,5
Yatırım	975	1553	59,2
Transfer Harcamaları	22264	39355	76,8
Faiz Ödemeleri	15741	28465	80,8
İç Borç Faiz Ödemeleri	14242	26191	83,9
Dış Borç Faiz Ödemeleri	1500	2274	51,6
İKT'ler Transfer	602	811	34,7
Vergi İadeleri	1001	2237	123,5
Sosyal Güvenlik Kuruluşları	2960	5448	84,1
Emekli Sandığı	1350	2635	95,2
SSK	430	1354	214,9
Bağ-Kur	1048	1331	27,0
İşsizlik Sigortası Fonu	132	128	-2,6
Tarımsal Destekleme	162	870	437,0
Diğer Transferler	1798	1524	-15,2
Kaynak: Maliye Bakanlığı			

Türkiye dış borçlanmada sınıra ulaştı

Ülkelere ait dış borç stokunun ihracat gelirlerine oranını rasyo olarak kabul eden bir çalışmaya göre Türkiye’de dış borçlanmanın sınırına ulaşıldığı saptaması yapıldı.

Uludağ Üniversitesi İİBF’den **Dr. Nejla Adanur Aklan**, “Dış borçlanma, gelişmekte olan ülkeler için etkin bir finansman yöntemi midir?” başlıklı çalışmasında dış borçlanmanın gelişimini, etkilerini, sürdürülebilirliğini ve ülke uygulamalarını değerlendirdi.

Borçlanma ile elde edilen kaynakların geri dönüş oranı, dış borçlanmanın maliyetini aştığı sürece, dış borçlanma politikası sürdürülebilir bir politika olarak kabul ediliyor. Sürdürülebilir bir dış borçlanma politikasının standart göstergesi olarak, dış borcun ihracata oranı, dış borç servisinin

ihracata oranı ve dış borcun GSYİH oranı rasyo olarak kabul ediliyor.

Çalışmanın sonuç bölümünde şu değerlendirme yer alıyor;

Cari işlemler dengesi, net döviz kullanımını gösterdiğinden cari işlemler bilançosu açıkları özellikle döviz kuru yönetimi ile ilgili makroekonomik sorunları yansıtmaktadır. Cari işlemler dengesizlikleri, ülkenin yabancılara olan net yükümlülüklerinin kaynağını oluşturmaktadır. Cari işlemler dengesizliklerinin ulusal tasarruflar ile giderilemediği şartlarda, dış kaynaklara başvurulmaktadır. Ancak dış kaynak kullanımının büyüklüğü, ülkenin gelir kaynaklarının üzerinde olmamalıdır. Aksi halde dış kaynakların geri ödenmesi sorunu, makroekonomik istikrarsızlıkların kaynağını oluşturacaktır.

Ülkelere ait dış borç stoku/ihracat gelirleri rasyosu, bir anlamda dış dengesizliklerin giderilmesine yönelik olarak alınması gereken yapısal tedbirlerin seviyesini göstermektedir. Sözkonusu rasyonun değeri gelişmekte olan ülkelerde ve Türkiye ekonomisinde oldukça yüksektir. Dış borç stoku ve ihracat verilerinden hareketle, bazı Latin Amerika ve Asya ülkelerinde olduğu gibi ve Türkiye’de de dış borçlanmanın sınırına ulaşılmıştır. Sözkonusu ülkeler, ödeme güçlerinin temel belirleyicisi olan ihracat gelirlerinin üzerinde borçlanmaktadırlar. Bu noktadan hareketle, ülkelerde gelir kaynakları ile orantılı dış borçlanma politikalarının izlenmesi gereği vardır. Ayrıca dış borçlanma vadelelerinin uzatılarak, borçlanma faizlerine eklenen risk primlerinin sağlanacak ekonomik istikrar doğrultusunda azaltılması gerekmektedir” görüşü yer aldı

Türkiye Ekonomisinde Dış Borç Servisinin İhracat Gelirlerine Oranı (Milyon Dolar)

Yıllar	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
İhracat Gelirleri (1)	13 593	14 715	15 345	18 106	21 636	23 225	26 245	31 220	26 154	27 775	25 972
Dış Borç Servisi (2)	7 510	8 310	7 986	9 371	9 970	9 885	10 683	16 513	17 717	21 937	22 914
(2)/(1)	55,2	56,5	52,0	51,7	46,1	42,5	40,8	52,9	67,8	78,9	88,2
Dış Borç Stoku (3)	50 489	55 592	67 356	65 601	73 276	79 767	91 030	103 681	104 380	117 844	118 848
(3)/(1)	271,5	277,8	338,9	262,3	238,7	243,4	246,7	232,0	299,1	324,3	357,7

Kaynak: TCMB, Üç Aylık Bülten, Ocak-Mart, 1998, s.116 ve T.C. Maliye Bakanlığı Yıllık Ekonomik Raporları

Cari işlemler dengesi sinyal veriyor

Cari işlemler dengesi Ocak-Mayıs döneminde 884 milyon dolar açık verdi. Cari işlemler dengesi geçtiğimiz yıl aynı dönemde 544 milyar dolar fazla vermişti.

İhracat, Mayıs ayında yüzde 0,3 oranında azalışla 2.877 milyon dolara düştü. İthalat ise yüzde 16,6 oranında artarak 4.148 milyon dolara yükseldi.

Cari işlemler dengesi açığının büyümesinde ithalattaki artış ile hizmet gelirlerindeki düşüş etkili oldu. Geçtiğimiz yıl Ocak-Mayıs döneminde hizmet gelirleri 5900 milyon dolar olarak gerçekleşirken, 2002 yılında aynı dönemde 4379 milyon dolara geriledi.

2002 yılının ilk iki ayında düşme eğilimi gösteren ithalat Mart, Nisan ve Mayıs aylarında önceki yılın aynı ayına göre yüzde 11,1, yüzde 32,3 ve yüzde 16,6 artış kaydetti.

Mayıs ayında gerçekleşen 4.148 milyon dolarlık ithalat Ocak 2001'den beri görülen en yüksek rakamı oluşturuyor.

Türkiye'nin önemli birer döviz kaynağı olan hizmet gelirleri ile işçi döviz girişiindeki hızlı gerileme, tehlike işareti veriyor. Dış ticaret ve yatırımlardaki açıkları

dengeleyen bu iki alandaki döviz gelirleri yılın ilk beş ayında geçen yılın eş dönemine göre yarı yarıya azaldı.

Hizmetler yoluyla Türkiye'ye 4 milyar 379 milyon dolar gelir sağlanırken, bu alandaki giderlerin toplamı 2 milyar 701 milyon dolar oldu. Buna göre anılan dönemde hizmetler yoluyla net 1 milyar 678 milyon dolarlık bir döviz girişi gerçekleşti. Söz konusu tutar, geçen yılın aynı dönemindeki net girişin oldukça altında kaldı. 2001'in ilk beş ayında hizmetlerden sağlanan gelir 5 milyar 900 milyon dolar, bu alandaki giderler ise 2 milyar 738 milyon dolar olmuş; böylece hizmetlerden net olarak 3 milyar 162 milyon dolarlık gelir sağlanmıştı. Hizmetlerden sağlanan net gelir geçen yıla göre yüzde 46,9 azaldı.

Hizmet sektörlerinin performansı

Hizmetler kapsamındaki kalemlerden turizm geliri 2 milyar 119 milyon dolardan 2 milyar 111 milyon dolara gerilerken, turizm harcamaları 700 milyon dolardan 715 milyon dolara çıktı. Böylece, net turizm geliri 1 milyar 419 milyon dolardan 1 milyar 396 milyon dolara geriledi.

Taşımacılık gelirleri 1 milyar 288 milyon dolardan 820 milyon dolara, giderleri de 962 milyon dolardan 520 milyon dolara gerilediği anılan dönemde, net taşımacılık geliri 326 milyon dolardan 300 milyon dolara düştü. Yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinden elde edilen net gelir de 330 milyon dolardan 322 milyon dolara geriledi.

Bu arada gelir-gider dengesi aleyhte seyreden alanlardan finansal hizmetlerdeki net döviz çıkışı 87 milyon dolardan 221 milyon dolara, resmi hizmetlerdeki net çıkış 98 milyon dolardan 231 milyon dolara ulaştı. Geçen yıl ilk beş ayda 942 milyon dolarlık net girişle sonuçlanan diğer ticari hizmetlerde bu yıl aynı dönemde 80 milyon dolarlık net çıkış yaşandı.

Diğer hizmet faaliyetlerinden elde edilen net giriş de 330 milyon dolardan 192 milyon dolara düştü.

İşçi döviz girişindeki düşüş

Yurt dışındaki Türk işçilerinin geçen yıl ilk beş ayda 1 milyar 308 milyon dolara ulaşan yurda yolladığı dövizler, bu yıl aynı dönemde 812 milyon dolarda kaldı.

Bedelsiz ithalat geliri 323 milyon dolardan 342 milyon dolara, resmi transferler ise 76 milyon dolardan 195 milyon dolara yükseldi. Böy-

lece bu üç kalemdaki toplam cari transferlerin neti 1 milyar 707 milyon dolardan 1 milyar 349 milyon, dolara geriledi.

Dış ticaretin seyri

Net hizmetler gelirleri ve işçi döviz girişlerinin azaldığı anılan dönemde, en büyük döviz gelir-gider alanı olan dış ticaretteki açığın küçülmesi cari işlemler açığının daha fazla büyümesini önledi. Toplam mal ihracatı yüzde 5.4 büyüyerek 14 milyar 88 milyon dolardan 14 milyar 845 milyon dolara, toplam mal ithalatı da yüzde 2.4'lük bir artışla 16 milyar 332 milyon dolardan 16 milyar 726 milyon dolara yükseldi. Böylece dış ticaret açığı yüzde 16.2 küçülerek 2 milyar 244 milyon dolardan 1 milyar 881 milyon dolara indi.

Yatırımlar-faiz

Türk sermayesinin yurt dışındaki doğrudan yatırımlarından elde ettiği 86 milyar doları Türkiye'ye aktardığı ilk beş ayda yabancı yatırımcıların Türkiye'deki yatırımlarından elde ederek dışıya götürdükleri tutar ise 240 milyon dolar oldu.

Anılan dönemde Türkler'in yabancı menkul kıymetlerden elde ederek yurda getirdiği döviz tutarı 506 milyar dolar, yabancıların Türk kağıtlarından kazanarak götürdükleri tutar ise 868 milyar dolar olarak gerçekleşti.

Türkiye'nin faiz giderlerinin 1 milyar 879 milyon dolara ulaştığı anılan dönemde faiz gelirleri ise 365 milyon dolar oldu. bu gelişmelerle yatırım gelirleri dengesinde 2 milyar 30 milyon dolarlık açık oluşturdu.

Ödemeler Dengesi (milyon ABD Doları)		
	2001 Ocak Mayıs	2002 Ocak Mayıs
A. Cari İşlemler Dengesi	544	-884
İhracat FOB	14251	15335
İhracat	12799	13245
Bavul Ticareti	1289	1600
Transit Ticaret	163	490
İthalat FOB	-16479	-17202
İthalat Cıf	-17136	-17314
Altın İthalatı	-236	-481
Transit Ticaret	-147	-476
Navlun ve Sigorta	1040	1069
Dış Ticaret Dengesi	-2228	-1867
Diğer Mal ve Hizmet Gelirleri	7102	4853
Turizm	2119	2111
Faiz	1349	957
Diğer	3634	1785
Diğer Mal ve Hizmet Giderleri	-6037	-5219
Turizm	-700	-715
Faiz	-3001	-2666
Diğer	-2336	-1838
Toplam Mal ve Hizmet Dengesi	-1163	-2233
Karşılıksız Transferler (Özel): Net	1631	1154
İşçi Gelirleri	1308	812
Diğer	323	342
Karşılıksız Transferler (Resmi): Net	76	195
İşçi Gelirleri	23	23
Diğer	53	172
B. Sermaye Hareketleri (Rezerv Hariç)	-6597	882
Doğrudan Yatırımlar (Net)	1612	131
Portföy Yatırımlar (Net)	-3562	-151
Uzun Vadeli Sermaye Hareketleri	-1333	1008
Kullanımlar	4243	5587
Ödemeler	-5589	-4817
Mevduat (KMDTH-Net)	13	238
Kısa Vadeli Sermaye Hareketleri	-3314	-106
Varlıklar (Net)	461	923
Verilen Krediler	-128	-237
Bankalar Döviz Mevcutları	737	1344
Diğer Varlıklar	-148	-184
Yükümlülükler (Net)	-3775	-1029
Sağlanan Krediler	-2593	-394
Mevduatlar	-1182	-635
C. Net Hata ve Noksan	-524	-1420
Genel Denge	-6577	-1422
D. Rezerv Hareketleri	6577	1422
Uluslararası Para Fonu Nezd. Varlıklarımız	0	0
Uluslararası Para Fonu Kredileri	5224	4071
Resmi Rezervler	1353	-2649

Sanayi kapasite kullanım oranını artırdı

2001 yılı Temmuz ayında yüzde 71.1 olan üretim değeri ağırlıklı kapasite kullanım oranı 2002 yılı Temmuz ayında yüzde 77.5 seviyesinde gerçekleşti.

Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, "Aylık İmala Sanayi Eğilim Anketi" 859 işyerinin Temmuz ayı ilk geçici sonuçlarına göre, 2001 yılı Temmuz ayında yüzde 71.1 olan üretim değeri ağırlıklı kapasite kullanım oranının, 2002 yılı Temmuz ayında yüzde 77.5 seviyesinde gerçekleştiğini açıkladı.

İşyerlerinin 2002 yılı Temmuz ayına ilişkin görüşlerinin ağırlıklı ortalamaları, bir önceki yılın Temmuz ayı hakkındaki görüşlerinin ağırlıklı ortalamaları ile karşılaştırıldığında, işyerlerinin bu ayda bir önceki yılın aynı ayına göre üretimlerinin ve yurtiçi satışlarının arttığı, satış ve hammadde fiyatlarındaki artışın ise yükseldiği görüşünde oldukları belirlendi.

Yine aynı işyerlerinin 2002 yılı Ağustos ayı beklentilerinin ağırlıklı ortalamaları, bir önceki yılın Ağustos ayı beklentilerinin ağırlıklı ortalamaları ile karşılaştırıldığında, işyerlerinin yine bir önceki yılın aynı ayına göre üretimlerinin ve yurtiçi satışlarının azalacağı, satış fiyatlarındaki ve hammadde fiyatlarındaki artışın ise yükseleceği beklentisi içinde oldukları görüldü. 2001 yılı II. döneminde yüzde 69.9 olan üretim değeri ağırlıklı kapasite kullanım oranı, 2002 yılı II. döneminde yüzde 75.9 seviyesinde gerçekleşti.

Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, "Üç aylık İmalat Sanayi Eğilim

Anketi" 2526 işyerinin ilk geçici sonuçlarına göre, 2001 yılı II. döneminde yüzde 69.9 olan üretim değeri ağırlıklı kapasite kullanım oranının, 2002 yılı II. döneminde yüzde 75.9 seviyesinde gerçekleştiğini açıkladı.

Enstitü Başkanlığınca yapılan yazılı açıklamada ayrıca, işyerlerinin üretim, yurtiçi satış, satış fiyatları ve hammadde fiyatları konusunda 2002 yılı II. döneme ilişkin görüşleri ve 2002 yılı III. dönem beklentileri ile ilgili bir değerlendirme yapılmıştır.

Yapılan bu değerlendirmeye göre; Üretimde işyerlerinin;

2001 yılı II. döneminde yüzde 45.2'si artış, yüzde 41.0'ı azalış olduğunu belirtirken,

2002 yılı II. döneminde yüzde 61.6'sı artış, yüzde 23.4'ü ise azalış olduğunu belirtmiştir.

2001 yılı III. döneminde yüzde 54.7'si artış, yüzde 15.6'sı azalış beklerken,

2002 yılı III. döneminde yüzde 54.3'ü artış, yüzde 17.2'si ise azalış beklediklerini belirtmişlerdir.

Yurtiçi satışları için ise, aynı işyerlerinden;

2001 yılı II. döneminde yüzde 47.4'ü artış, yüzde 37.6'sı azalış olduğunu bildirirken,

2002 yılı II. döneminde yüzde 58.6'sı artış, yüzde 23.5'i ise azalış olduğunu bildirmiştir.

2001 yılı III. döneminde yüzde 55.3'ü artış, yüzde 11.9'u azalış beklerken,

2002 yılı III. döneminde yüzde 55.4'ü artış, yüzde 13.4'ü ise azalış beklediklerini bildirmişlerdir.

Satış fiyatları ile ilgili olarak da, bu işyerlerinin;

2001 yılı II. döneminde yüzde 79.4'ü artış, yüzde 5.7'si azalış olduğunu belirtirken,

2002 yılı II. döneminde yüzde 71.9 u artış, yüzde 3.5'i ise azalış olduğunu belirtmiştir.

2001 yılı III. döneminde yüzde 66.8'i artış, yüzde 1.7'si azalış beklerken,

2002 yılı III. döneminde yüzde 59.4'ü artış, yüzde 1.5'i ise azalış beklediklerini beyan ettiler.

Tam kapasite ile çalışmama nedenleri	II. Dönem 2002	II. Dönem 2001
İç pazarda talep yetersizliği (%)	52.1	54.7
Dış pazarda talep yetersizliği (%)	13.1	11.3
Mali imkansızlığı (%)	4.5	6.0
Yerli mallarda hammadde yetersizliği (%)	4.3	5.6
İşçilerle ilgili meseleler (%)	1.8	3.2
İthal mallarda hammadde yetersizliği (%)	1.9	1.7

Otomotiv Sanayinin Umudu İhracat

Otomotiv sanayinin 2002 yılı ilk altı aylık faaliyet sonuçlarına göre, iç pazardaki daralma devam ederken, ihracat sektörünün umudu oldu. İç pazarda 2002 yılının Ocak ayında toplam 2.396 adet motorlu araç satışı gerçekleşti. Bu rakamın 591 adedini otomobil oluşturdu ve pazar durma noktasına geldi. Ancak takip eden aylarda satışlar katlanarak

arttı. Bu artışa rağmen Haziran ayında ulaşılan nokta, son on yılın en düşük değerini gösteriyor. Haziran ayındaki 16 bin adetlik toplam satış son on yıl ortalamasının yarısı düzeyinde.

On yıllık ortalamaya göre ilk altı ayda toplam pazar 187.300 adet iken 2002 yılında yüzde 68 azalarak 60.400 adete geriledi.

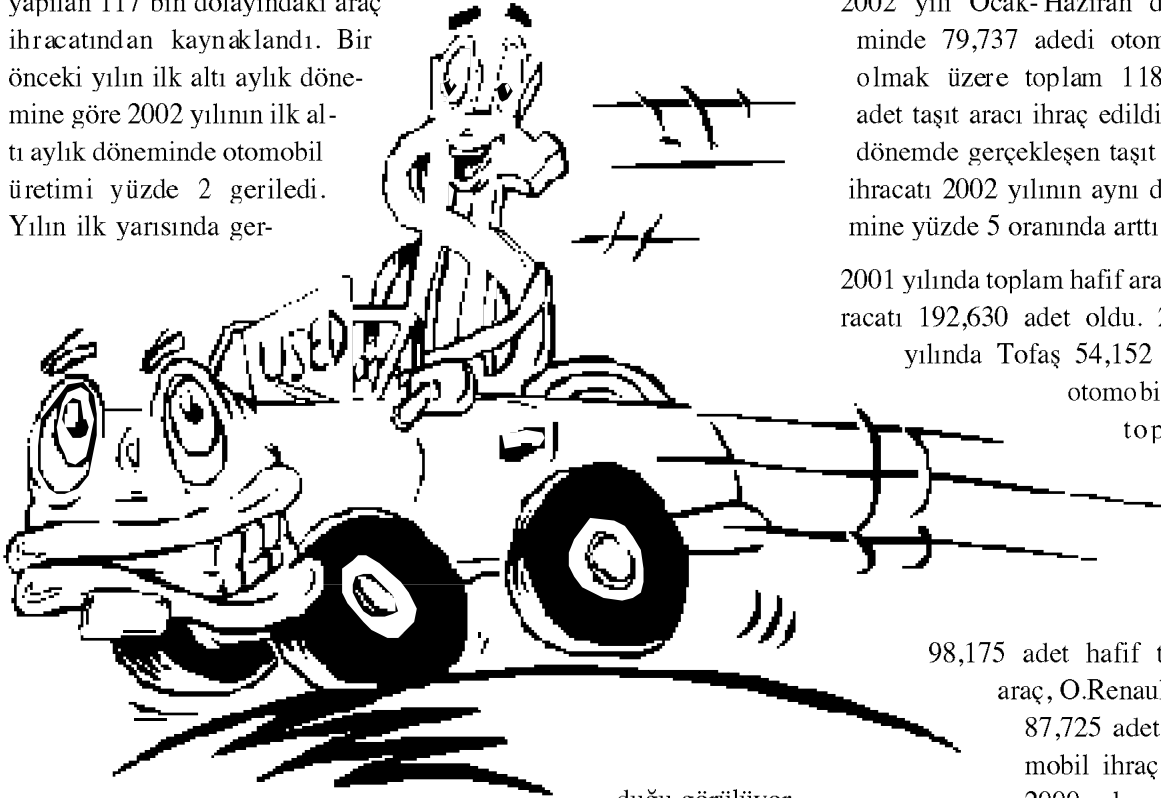
2001 yılı Ocak-Haziran dönemi-

ne göre, 2002 yılı Ocak- Haziran dönemi toplam otomobil satışları yüzde 54 yerli otomobil satışları yüzde 59 ve ithal otomobil satışları ise yüzde 50 azaldı.

2002 yılı Ocak-Haziran döneminde toplam 153.721 adet motorlu taşıt aracı üretildi. İç pazardaki talep daralmasına karşın, üretimin kısıtlı olarak devam etmesi, 2002 yılı aynı döneminde

Taşıt Araçları İhracatı (ABD Doları)					
Sektör	2000 Toplam	2001 Toplam	2001 Ocak-Haziran	2002 Ocak-Haziran	Değişim (yüzde)
Toplam Ana Sanayi	1,043,190,081	1,721,489,282	769,999,434	1,039,187,375	13
Otomobil	621,429,388	979,618,273	563,555,985	583,571,164	4
Otobüs	233,395,396	266,918,987	152,837,677	136,598,158	-11
Diğerleri	188,365,297	474,952,022	199,192,540	319,018,053	60
Toplam Yan Sanayi	1,339,623,134	1,682,028,993	723,252,964	881,432,954	2
Aksam ve Parça	1,043,579,754	1,308,367,583	675,207,239	707,682,226	5
İç ve Dış Lastik	265,792,585	338,900,653	170,805,740	158,795,413	-7
Akümülatör	16,732,077	23,326,019	9,662,630	8,578,593	-11
Emniyet Camı	13,518,718	11,434,738	5,706,763	6,376,722	12
Toplam	2,382,813,215	3,403,518,275	1,493,252,398	1,920,620,329	8
Kaynak: Uludağ İhracatçı Birlikleri Haziran 2002)					

yapılan 117 bin dolayındaki araç ihracatından kaynaklandı. Bir önceki yılın ilk altı aylık dönemine göre 2002 yılının ilk altı aylık döneminde otomobil üretimi yüzde 2 geriledi. Yılın ilk yarısında ger-



duğu görülüyor.

çekleştirilen 80 bin dolayındaki otomobil ihracatı Otomotiv Sanayicileri Derneği'ne göre, üretimin kısmende olsa devamını sağladı.

Uludağ İhracatçı Birlikleri'nin açıkladığı 2002 yılı Ocak-Haziran dönemi verilerine göre otomotiv sektöründe toplam ihracat, 1920 milyon ABD Doları olarak gerçekleşti. 2002 yılı Ocak-Haziran dönemi 2001 yılı aynı dönemi ile kıyaslandığında, 2001 yılında 723 milyon ABD Doları olan toplam yan sanayi ihracatının bu dönemde yüzde 2 oranında artmış olduğu görülüyor. İhracatın genellikle Euro bölgesine yapılması ve son ayda Euro/ABD Doları paritesinin Euro lehine geliştiği dikkate alınırsa, reel artışın çok yüksek olmadığı, aksine bazı ürünlerdeki ihracatta azalma ol-

2002 yılı Ocak-Haziran döneminde 79,737 adedi otomobil olmak üzere toplam 118,719 adet taşıt aracı ihraç edildi. Bu dönemde gerçekleşen taşıt araç ihracatı 2002 yılının aynı dönemine yüzde 5 oranında arttı.

2001 yılında toplam hafif araç ihracatı 192,630 adet oldu. 2001 yılında Tofaş 54,152 adet otomobil ile toplam

98,175 adet hafif ticari araç, O.Renault ise 87,725 adet otomobil ihraç etti. 2000 yılına göre

2001 yılı hafif araç ihracatı yüzde 112 arttı.

2002 yılı Ocak-Haziran döneminde toplam hafif araç ihracatı 112,928 adet oldu. Ocak-Haziran döneminde O.Renault 46,560 adet otomobil, Tofaş ise 20,058 adet otomobil ve 22,568 adet hafif ticari araç ihraç etti. 2001 yılına göre 2002 yılı Ocak-Haziran dönemi hafif araç ihracatı yüzde 6 arttı.

Ana sanayinin 2002 yılı Ocak-Haziran dönemi toplam motorlu araçlar ihracatı 2001 yılı aynı dönemi ile kıyaslandığında, yüzde 13 oranında artarak, 1,039 milyon ABD Doları oldu.

2001 yılında ise 142,288 adedi otomobil olmak üzere toplam 201,843 adet taşıt aracı ihraç edildi. 2001 yılında gerçekleşen ihracat 2000 yılına göre yüzde 94 oranında arttı.

Aylar	10 Yıllık Ortalama (1.000 adet)	2002 (1.000 adet)	2002/10 Yıllık	yüzde
Ocak	22,6	2,4	1/10	10,6
Şubat	27,9	4,5	1/7	16,1
Mart	31,4	8,2	1/4	26,1
Nisan	32,6	12,3	1/3	37,7
Mayıs	37,2	16,9	1/2	45,4
Haziran	35,6	16,1	1/2	45,2
6 Aylık	187,3	60,4	1/3	32,2

KOBİ'lere destek

Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Masum Türker'in başkanlığında yapılan Finans Üretim Danışma Kurulu toplantısında, ilgili kesimlerce, KOBİ'lere yönelik kredilerin nitelikleri konusundaki sorunlar ve olası çözüm önerilerine ilişkin talepler görüşüldü. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler'in Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkında Karar'da Değişiklik Yapan Karar Taslağı hazırlandı. Yüksek Planlama Kurulu'nun (YPK) imzasına sunulmuş olan taslak, YPK'da işlemlerin tamamlanmasının ardından, Bakanlar Kurulu'na sunulacak.

Karar taslağında;

- 400 milyar Türk Lirası olan yapılacak azami yatırım tutarı, KOBİ kapsamındaki tüm yatırımlar için 800 milyar Türk Lirası;
- 400 milyar Türk Lirası olan imalat ve tarımsal sanayi yatırımlarının KOBİ yatırımları kapsamında değerlendirilmesi için gerekli olan net aktif değer 800 milyar Türk Lirası;
- 200 milyar Türk Lirası olan

KOBİ yatırımları için kullanılacak yatırım kredisi tutarı 400 milyar Türk Lirası;

- 80 milyar Türk Lirası olan KOBİ yatırımları için kullanılacak işletme kredisi tutarı 160 milyar Türk Lirası;
- 280 milyar Türk Lirası olan KOBİ yatırımları için kullanılacak toplam kredi tutarı 560 milyar Türk Lirası;
- Sadece işletme kredisi kullanılması halinde 35 milyar Türk Lirası olan tutar, 70 milyar Türk Lirası;
- 600 milyar Türk Lirası olan KOBİ yatırımlarına ortaklık şirketlerinin yatırımları için kullanılacak kredi tutarı, 1.200 milyar Türk Lirası olarak yeniden belirlendi.

Söz konusu değişikliklerle ilgili olarak, kullanılacak yatırım kredilerinin faiz oranı; kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlarda yüzde 10, diğer yörelerde yüzde 15 olarak saptandı. İşletme kredilerine uygulanacak faiz oranı ise kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlarda yüzde 15, diğer yörelerde yüzde 25 oldu.

KOBİ'lere kullanılacak bütçe kaynaklı yatırım kredilerinde vade azami 4 yıl, işletme kredilerinde 2 yıl olacak. Ayrıca yatırım kredilerinde 1 yıl ödemesiz dönem uygulanacak.

KOBİ yatırımlarına ortaklık şirketlerine kullanılabilen kredi dört yıl vadeli olup, kredinin faiz oranı yüzde 15 olarak saptandı.

Hazine Müsteşarlığı'nca 1997 yılı başında uygulamaya alınan "KOBİ Destek Sistemi" ile bugüne kadar 6.140 adet KOBİ yatırım teşvik edildi. Bu teşvik belgelerinde öngörülen yatırımların toplam tutarı 227 trilyon TL'ye ulaştı. Bu dönemde KOBİ Teşvik Belgeleri kapsamında kullanılan kredilerin toplamı 141 trilyon TL olup, bunun 94 trilyonluk bölümü yatırım, 47 trilyon TL'si ise işletme kredisi. Desteklenen yatırım projelerinde öngörülen istihdam ise 45,000 kişi olarak hedeflendi.

Uygulamaya konulacak yeni kararname hükümleri uyarınca, KOBİ'ler için bütçede ayrılan ödenekler çerçevesinde Yatırım ve İşletme Kredileri'nin kullanılmasına devam edileceği açıklandı.

Sürdürülebilir kalkınmanın kördüğümü yoksulluk

Uluslararası topluluğun enerjiden sağlığa, çevreden tarımsal üretime kadar yaşamın her alanındaki ortak sorunları, Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen Johannesburg zirvesinde masaya yatırıldı.

26 Ağustos'ta başlayan zirveye, aralarında Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in de bulunduğu 100'ü aşkın devlet ve hükümet başkanı katıldı. Sayıları binleri bulan hükümet, sivil toplum kuruluşu, özel sektör temsilcileri ile birlikte zirve bugüne kadarki en geniş katılımlı uluslararası toplantı oldu.

Zirvenin temel amacı, sürdürülebilir kalkınma konusundaki siyasal iradenin tazelenmesi. Dünya liderlerinin bu alandaki kararlılıklarını bir "Johannesburg Bildirgesi" ile somutlaştırmaları bekleniyor. Ayrıca, toplantıda bir "uygulama planı"nın da sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin öncelikli hedefleri saptandı.

Sürdürülebilir kalkınmanın kör düğümünü ise yoksulluk oluşturuyor. Birleşmiş Milletlerin verilerine göre rakamların diliyle yoksulluk şöyle;

Yoksulluk

Dünya nüfusunun yarısı, günde 2 dolardan (yaklaşık 3,2 milyon TL) az bir parayla geçinmeye çalışıyor. Günde 1 dolardan az bir parayla

yaşamlarını sürdürmeye çalışanların sayısı 1,2 milyar. Çaresizlik içindeki bu insanlar açlık, hastalık, cehalet, işsizlik ve umutsuzlukla boğuşuyorlar. Yeterli gıda ve temiz içme suyu ile eğitim, sağlık ve çağdaş enerji hizmetlerinden yoksunlar.

Birleşmiş Milletler'in Eylül 2000'de düzenlediği Binyıl Zirvesi'nde, 147'si devlet ya da hükümet başkanı düzeyinde temsil edilen toplam 191 ülkenin kabul ettiği Binyıl Bildirgesi, yoksullukla savaş ve kalkınma konularında bir dizi hedef belirlemişti. Buna göre, 2015 yılına kadar:

Günde 1 dolardan az bir parayla geçinen insanların sayısı yarı yarıya azaltılacak;

Açlık çeken insan sayısı yarı yarıya azaltılacak;

Temiz ve ucuz su kaynaklarından yararlanamayan insan sayısı yarı yarıya azaltılacak;

Bütün kız ve erkek çocukların ilk öğrenimlerini tamamlamaları sağlanacak;

Anne ölüm oranı dörde üç azaltılacak;

Beş yaşından küçük çocuklar arasındaki ölüm oranı dörtte üç azaltılacak;

HIV/AIDS, sıtma ve öteki önemli

hastalıkların yayılması önce durdurulacak, ardından geriletilecektir.

Bu hedefler doğrultusunda ilerleme sağlamak mümkündür. Şimdiye kadar yaşam beklentisi dünya ölçeğinde 60'dan 70 yıla yükselmiş; bebek ölüm oranı her 1000 canlı doğumda 100'den 50'ye indirilmiş; yetersiz beslenenlerin sayısı 900 milyondan 800'e geriletilmiş; ve yetişkinler arası okur-yazarlık oranı %60'dan 80'e yükseltilmişti.

Ticaret ve yatırımların gelişmesinin yanı sıra finans, yönetim, alt yapı, yasal sistemlerde gerçekleştirilen reformlar kanalıyla dünya ekonomisi ile bütünleşen ülkelerin kişi başına milli geliri 1990'lar boyunca yılda ortalama %5 artmıştır. Çin, Hindistan, Uganda ve Vietnam gibi kimi ülkelerde kaydedilen büyüme, küresel yoksullukta bir gerileme sağlamıştır.

Pek çok gelişmekte olan ülke ya kız ve erkek çocuklar için evrensel ilköğretim standartlarını yakalamıştır ya da yakalamak üzeredir.

Öte yandan, daha alınması gereken çok büyük bir mesafe vardır:

Gelişmiş ülkelerde yaşayan yoksul kişilerin sayısı da küçümsenmeyecek düzeylerde olmakla birlikte yoksulluk ağırlıklı olarak gelişmekte olan ülkelerde yoğunlaşmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler-

de yaşayan yaklaşık 4,6 milyar insandan:

800 milyonu, normal, sağlıklı ve faal bir yaşam sürmeye yeterli gıda alamamaktadır;

850 milyonu okur-yazar değildir; bir milyarı temiz sudan yoksundur;

2,4 milyarı temel sağlık hizmetlerinden yoksundur;

325 milyon çocuk okula gitmemektedir; her yıl, beş yaşından küçük 11 milyon çocuk ölenebilir hastalıklardan ölmektedir; 36 milyon HIV/AIDS'e yakalanmıştır; doğum kontrol olanaklarından yararlanmak isteyen 120 milyon çift bunu gerçekleştirememektedir.

Johannesburg Zirvesi, yoğun gündemi içinde yoksulluk konusuna da özel önem vererek, Binyıl Bildirgesi hedeflerine ulaşılabilmesi için gerekli önlemleri almayı hedefledi.

Küreselleşme

Zirve küreselleşmeyi savunanlar ile karşıtlarında adeta savaşıma sahne oldu. Küreselleşmeyi savu-

nanlar; daha hızlı büyüme, daha yüksek yaşam standardı ve yeni fırsatları sunuyor. Küreselleşme karşıtları ise, küreselleşmenin nimetlerinden bütün ülkeler ve bütün insanlar eşit biçimde yararlanamadıklarını ve küresel ekonomik bütünleşmenin yalnızca zengini daha da zengin yapmakla kalmayıp, gelişmekte olan ülke insanlarına yeni külfetler getirdiğini, belirsizlik ve kırılganlık yarattığını ve yerel kültürlerle çevreye zararlı olduğunu savunmaktalar.

Birleşmiş Milletler yayınladığı raporda küreselleşmeye ilişkin şu saptamalarıda yaptı; peşpeşe gelen bir dizi mali kriz, küreselleşmenin getirdiğinden daha fazlasını götürebileceği kaygısını yarattı. Gerçekten de, Meksika ile başlayıp Uzak Doğu ile süren krizler, büyük çaplı sermaye kaçışı nedeniyle ekonomileri çökertmiş, milyonlarca insanı yeniden yoksulluğa mahkum etmiştir.

Bugün dünya daha önce hiç olmadığı kadar bütünleşmiştir. Bireyler ve gruplar ulusal sınırların ötesin-

deki muhatapları ile doğrudan ve genellikle devletin bilgisi dışında ilişki kurabilmektedirler. Bu olgu doğal olarak bünyesinde bazı tehlikeler de barındırmaktadır. Örneğin, suç, uyuşturucu madde, terörizm, hastalık ve silah trafiği görülmemiş boyutlarda hız kazanmıştır.

BM Genel Sekreteri bu konuda hazırladığı raporunda küreselleşmenin, ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınmayı tüm ülkelere ve nimetlerinin herkese yaygınlaştırılmasını sağlayacak biçimde yönetilmesi için Johannesburg Zirvesi'ne bir dizi tavsiyede bulundu. Bu tavsiyelerden bazıları şöyle:

Gelişmekte olan ülke hizmet ve ürünlerinin, özellikle bu ülkelerin daha iddialı oldukları tarımsal ürünler ve tekstil ürünleri başta olmak üzere, gelişmiş ülke pazarlarına daha kolay girmesinin sağlanması;

Küreselleşme ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili kaygılar ışığında, gerek ulusal, gerek uluslararası düzeylerde daha iyi koordine edilmiş makroekonomik politika yönetimi;

Gelişmekte olan ülkelere gelişmişlerle aralarındaki dijital uçurumu kapatmalarında yardımcı olunması;

Önyargısız, kuralara dayanan ve ayırım gözetmeyen bir uluslararası ticaret sisteminin oluşturulmasında gerekli kurumsal çerçeveyi sağlaması için Dünya Ticaret Örgütü'nün güçlendirilmesi.



Muhasebe skandallarıyla sarsılan Amerikan kapitalizmi çözüm yolu arıyor

Sirket üst düzey yöneticileri ve mali işler müdürleri açıklanan muhasebe bilgilerinin doğru olduğu ve temel unsurları saklamadığı konusunda yemin edecekler

Geçen aralık ayında Enron firmasının iflas etmesi ile başlayan ve daha sonra Global Crossing Ltd., Tyco International Ltd., Qwest Communications International Inc. ve son olarak ta WorldCom Inc. firmalarınca açıklanmış olan bilançolarda ortaya çıkan muhasebe yanlışlıklarıyla, giderek yatırımcıların güvenini sarsmak suretiyle ekonomik sistemin başarısı üzerine gölge düşürebilecek bir boyut kazanan skandallar serisi, Temmuz ayı sonunda Başkan Bush tarafından imzalanarak yürürlüğe giren ve şirket yönetim süreci ile muhasebe ve denetim uygulamaları üzerinde köklü değişiklikler getiren bir Yasaya önayak oldu.

Yeni Yasa yatırımcılara, hisse senetlerine sahip oldukları şirketlerce açıklanan finansal bilgilerin doğru ve eksiksiz olduğu ve işçilerde, şirketin yönetim kurulu salonlarında, çalıştıkları işyerinin

varlığını tehdit edebilecek uygun-suz kararların alınmasına tolerans gösterilmeyeceği yolunda güvence vermeyi amaçlıyor.

Şirketlerce açıklanan finansal bilgilerin yukarda sıralanan olaylarda karşılaşıldığı gibi her zaman gerçeği yansıtmayabileceğini gören Amerikan halkı çareyi, kendilerine duyulan güveni haketmeyen şirket yöneticilerini ağır müeyyide ve hapis cezaları ile yola getirmekte gördü.

Yeni yasalaşan 130 sayfalık Sarbanes-Oxley Yasası, uygulanmasına ilişkin binlerce sayfalık yeni mevzuatın hazırlanmasını gerektiriyor. Yasa uyarınca şirketlerin, yönetim kurullarının yapısını ve muhasebecileri ile olan ilişkilerini köklü biçimde değiştirmeleri gerekiyor. Yasaya göre, Amerika'da borsaya kote edilmiş olan 14 000 şirketin üst düzey yöneticilerinin ve mali işler direktörlerinin, açıklanmış olan mali tabloların doğruyu yansıttığı ve önemli bir bilgiyi saklamadığı konusunda yemin etmeleri gerekiyor. Yasa ile getirilen yeni kurallar, yakın zamanda karşılaşılan iflas olaylarında görülen önem-

li çelişkileri önlemek suretiyle açıklanan mali bilgilerin kalitesini yükseltmeyi amaçlıyor. Bunu sağlamak için şirket yönetiminden, bir yeddi emin, kendisine emanet bırakılan bir kurum olarak sorumluluklarını ciddiyle üstlenmesi, muhasebeci ve kreditorlerden de mali açıklamaların sıhhatli olduğu hususunda güvence vermeleri isteniyor.

Yasanın uygulanması ile ilgili olarak SEC (Menkul Kıymetler ve Takas Komisyonu) görevlendirilmiş durumda. SEC, yıllık hasılatı 1.2 milyar Doların üstünde bulunan ve borsaya kayıtlı 695 şirket için, tepe yöneticilerin ve muhasebe müdürlerinin, açıkladıkları mali bilgilerin doğruluğu konusunda 14 Ağustos tarihine kadar yemin etmelerini veya varsa ilgili sorunları açıklamalarını talep etti. Mali yılları değişik 250 kadar firmanın da gelecek aylarda yemin etmeleri gerekiyor. Ve Ağustos'un 29'undan başlayarak, A.B.D. dışında yerleşik olanlar da dahil 14 000 şirketin hesaplarının doğruluğunu temin etmeleri, o konuda güvence vermeleri gerekiyor.

Sarbanes Yasası, şirketlerin yöneticilerine düşük maliyetli, sübvans edilmiş kredi vermelerini yasaklıyor ve yöneticilerden, eğer karlar açıklandığı gibi fiiliyatta gerçekleşmemiş ise, karlılığa dayalı olarak aldıkları primleri iade etmelerini ayrıca şirketin hissesini satmışlarsa bunu daha çabuk açıklamalarını istiyor. Yasa hukukçulardan, yöneticiler için değil de şirket yararına hizmet vermelerini istiyor ve bu amaçla gördükleri yasa dışı veya gayri ahlaki tutumları yönetim kurullarına rapor etmelerini talep ediyor.

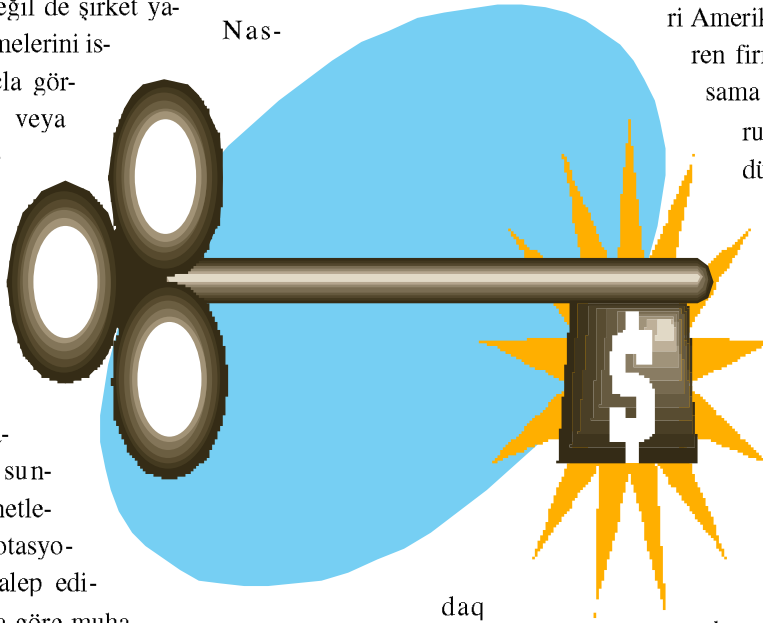
Yasaya göre muhasebe firmalarından, hizmet sundukları şirketi denetleyen ortaklarını rotasyona tabi tutmaları talep ediliyor. Yine yasaya göre muhasebe şirketi ortakları müşterileri olan şirketlerde üst yönetim görevlerine kolaylıkla atanamayacaklar.

Yasa bugüne kadar kendi kendilerini düzenlemiş, nizama sokmuş olan muhasebe mesleği camiasının bu uygulamasına son veriyor ve halka açık şirketlerin denetimini gözden geçirmek üzere, üyelerinin beşi bu mesleğin dışından olan, inceleme yapma ve denetim elemanlarını cezalandırma yetkisi ile donatılmış bir kamu gözetim kurulu oluşturuyor.

Yasa muhasebeciler için, denetim faaliyeti ile ilgili olmayan dokuz çeşit hizmetin verilmesini de yasaklıyor. Bunların arasında finan-

sal bilgi sistemlerinin kurulması, hukuk hizmetleri ve yatırım bankacılığı da bulunuyor.

Tanık olunan ve ekonomik sistemin işleyişine zarar veren şirket uygulamalarının önüne geçilmesi yolunda Amerika'da Borsa yönetimleri de önlem alıyorlar. Bu amaçla NewYork Borsası ve Nas-



daq yönetimleri firmalardan, borsaya kote olabilmeleri için yerine getirmeleri gereken yeni şartlar açıkladılar. Buna göre firmaların planladıkları 'stock-option'lar (hisse senetlerini ilerde belirli bir tarihte satın alma veya satma taahhüdü ile satma veya satın alma) konusunda hisse sahiplerinden yetki almış olmaları gerekiyor. Diğer taraftan şirketlerden, yönetim kurulu üyelerinin yarıdan fazlasının bağımsız kişilerden oluşması talep ediliyor. Aynı zamanda denetim komitesi ile üst düzey yöneticileri tayin eden ve ücretleri belirleyen komitelerin sadece bağımsız direktörlerden oluşturulmuş olması gerekli kılınıyor.

Yasanın önemli ve diğer ülkelerde yankı uyandıran ve bazılarıncı eleştirilen ve kızgınlıkla karşılanan bir özelliği de, nerede kurulmuş olursa olsun, Yasanın Amerika'da borsa listesinde yer alan tüm şirketlere uygulanacak olması. Yasa yabancı uyruklu denetimcileri de kapsamına alıyor. Dışarda yerleşik olsalar dahi (Turkcell gibi) hisseleri Amerika'da borsada işlem gören firmalar da Yasanın kapsama alanı içine alınmış durumda. Bu firmaların üst düzey yöneticileri açıkladıkları mali bilgilerin doğruluğu konusunda güvence vermek, yemin etmek durumundalar. Yöneticiler sübvans edilmiş krediler ve karlılık primleri konusunda ve kamu gözetim kurulunun denetimi hususunda aynı hükümlere tabi olacaklar. Bu konumdaki firmaların sayısı 1 344'e ulaşıyor.

Bu kapsamda yeralan bazı firmalar bu uygulamaya karşı çıkar ve SEC'in kendilerini kapsam dışı tutmasını isterken diğer bazıları da firmalarının güvenilirliğine katkı sağlayacağı düşüncesiyle bu uygulamaya daha olumlu yaklaşıyorlar. Bu firmalardan 100 tanesini bünyesinde barındıran Uluslar arası Yatırım Organizasyonu, üyelerinin, bu Yasanın güttüğü niyeti doğru bulduklarını, ancak Yasanın bazı hükümlerinden muaf tutulmalarının yerinde olacağını ifade ettiklerini, açıklamıştır.

Bir önde gelen iktisatçı aramızdan ayrıldı

Bilanço'nun Ocak 2001 sayısında ekonomik krizler konusunda yayınlamış olduğu bir çalışmasının özetlenmiş olduğu MIT (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü) profesörü Rudi Dornbusch geçtiğimiz Ağustos ayında vefat etti.

Bay Dornbusch hem tanınmış bir teorisyen hem saygı duyulan bir iktisat hocası hem de ekonomik problemlerle karşılaşan ülkelere hükümetlerine, almaları gereken önlemler konusunda tavsiyelerde bulunmaktan korkmayan, çalışkan ve çok eser vermişti.

Dornbusch'un, IMF'nin evvelki Başkan Yardımcısı Stanley Fischer ile birlikte kaleme almış olduğu ve sekizinci baskısı yapılmış olan "Makroiktisat" kitabı türünün en önde gelen ve değer verilen örneklerinden birini oluşturuyor ve halen Bilkent Üniversitesi dahil dünyanın önde gelen sayılı üniversi-

telerinde ders kitabı olarak kullanılıyor. Bu satırların yazarı da yine çok takdir görmüş bir ders kitabı olan ve Dornbusch'un Stanley Fischer ve David Begg ile beraber kaleme almış olduğu "İktisata Giriş" kitabını Bilkent Üniversitesinde beş yıl boyunca ders kitabı olarak okutmuştu.

Dornbusch bir ekonomik politika danışmanı olarak başta Latin Amerika'da olmak üzere bir çok ülkede değerli katkılarda bulunmuştur.

Almanya'da Krefeld'de 1942 yılında doğan Dornbusch Cenevre Üniversitesinden 1966 yılında mezun olduktan sonra, bir hocasının tavsiyesiyle kariyerini Amerika'da sürdürmüş, doktora derecesini Chicago Üniversitesinde tamamlamış, daha sonra orada ve Rochester Üniversitesinde ders verdikten sonra, ölene kadar çalıştığı MIT'ye geçmiştir.

Ekonomik teoriye en büyük

katkısını, yazdığı "Beklentiler ve Döviz Kuru Dinamiği" isimli makalesiyle yapmış ve bu eseriyle Türkiye'nin 1994 yılında belirgin şekilde ve 2001 krizinde de kısmen yaşamış olduğu, döviz kurunda kriz sonrası karşılaşılan aşırı fırlama olayına (overshooting) tanımlama getirmişti. Bilindiği gibi her iki krizde de döviz kuru, krizin patlak vermesiyle ani ve olması gereken düzeyin üstünde fırlamış, daha sonraları, satınalma gücü paritesine göre makul düzeyine gerilemişti.

Stanley Fischer, onun Keynes'in bir cümlesini kendisine düstur kabul etmiş olduğunu söylemektedir; "Kelimeler bir parça vahşi, acıtıcı olmalıdır, zira onlar düşünmemeye karşı, düşüncelerin bir saldırısıdır. (*)

Toprağı bol olsun...

(*) The Economist, 10-16 Ağustos, 2002.

Enflasyon rotasını koruyor

Ağustos ayında Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 2,1, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 18, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 43,9 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 66,3 artış gerçekleştirdi. Ağustos ayındaki yüzde 2,1'lik artışın 0,2'si tarım, avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektörlerinden, 0,1'i madencilik ve taş ocakçılığı sektöründen, 1,7'si imalat sanayii sektöründen, 0,1'i de elektrik, gaz ve su sektöründen kaynaklandı.

Ağustos ayında Tüketici Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 2,2, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 16,1, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 40,2 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 56,6 artış gerçekleştirdi. Bölgeler itibarıyla en yüksek artış yüzde 2,8 Ege Bölgesinde, en düşük artış ise yüzde 1,5 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleşti. İllere göre ise en fazla artış yüzde 4 ile Kayseri şehrinde ve en düşük artış ise yüzde 1,1 ile Diyarbakır'da yaşandı.

TEFE	AĞUSTOS 2002	AĞUSTOS 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,1	3,5
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	18,0	54,6
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	43,9	69,6
(01.09.2001-31.08.2002) - (01.09.2000-31.08.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	66,3	46,9

TÜFE	AĞUSTOS 2002	AĞUSTOS 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,2	2,9
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	16,1	39,5
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	40,2	57,5
(01.09.2001-31.08.2002) - (01.09.2000-31.08.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	56,6	46,5

		2002								2001			
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
TEFE	Bir önceki aya göre değişim	4,2	2,6	1,9	1,8	0,4	1,2	2,7	2,1	5,4	6,7	4,2	4,1
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	4,2	6,8	8,8	10,8	11,2	12,5	15,5	18,0	62,9	73,8	81,1	88,6
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	5,3	1,8	1,2	2,1	0,6	0,6	1,4	2,2	5,9	6,1	4,2	3,2
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	5,3	7,2	8,4	10,7	11,3	12,0	13,6	16,1	47,7	56,6	63,3	68,5

Dünya ekonomisi

Küresel büyüme kırılganlığını koruyor

Dünya ekonomisinde küresel büyümeyle ilişkin beklentiler lokomotif ülkelerin son verilerinde kırılganlığın korunduğunu gösterdi. ABD ve Euro bölgesindeki yılın ilk çeyreğindeki olumlu gelişmeler umut verirken, ikinci çeyrek rakamları küresel büyümede sorunların devam ettiğini gösteriyor.

ABD ekonomisinde ikinci çeyrekte büyüme hızının yüzde 1,1 olarak gerçekleşmesi bekleniyor. Bu gelişme tahminlerin altında bir büyüme rakamını ifade ediyor.

ABD’de yılın ikinci çeyreğinde olumsuz seyreden tüketici güveni Gayrisafi Yurtiçi Hasıla’nın alt kalemlerine artış yavaşlayan tüketici harcamaları olarak yansdı. Kamu harcamaları ve stoklar da artış hızı yavaşlayan kalemler olarak göze çarpmaktadır. İhracat hacmindeki ciddi artışa rağmen ithalatta gözlenen yüzde 25’lik sıçrama nedeniyle dış ticaret dengesi büyümeyi yavaşlatan bir unsur oldu. Öte yandan geçmiş iki yıllık GSYİH rakamlarının gözden geçirilmesi 2001 yılı içinde ekonominin sadece üçüncü çeyrekte değil, birinci ve ikinci çeyrekte de daral-

dığını ortaya koydu. Açıklanan en son tüketici güven endeksleri değerlendirildiğinde, tüketim harcamalarının, en azından önümüzdeki çeyrekte, ekonomik büyümeyi sürükleyen bir seyir izlemeyeceği düşünülmekte. İki ayrı kuruluşun yaptığı anketin sonuçlarına göre de Temmuz ayında daha keskin olmak üzere, son iki aydır tüketici güveninin azaldığı görülmektedir. Temmuz ayında ortaya çıkan bir diğer olumsuz gelişme de imalat sanayi endeksinde gerçekleşen ve beklentilerin de ötesinde olan gerileme. Bu endeksin tüm alt kalemlerinde gözlenen kötüleşmenin üçüncü çeyrek büyümesine ilişkin olumlu beklentiler içine girilmesi ni zorlaştırdığı düşünülmektedir.

Açıklanan son verilere göre Japonya’da Haziran ayı sanayi üretimi bir önceki aya göre yüzde 0,7 oranında geriledi. Japon ekonomisine ait son veriler ülkedeki kırılgan toparlanma sürecinin yavaşladığını göstermekte. Son aylarda dolara karşı güçlenen yenin bu gelişmeye neden olduğu düşünülmekte. Öte yandan Haziran ayında işsizlik oranında bir iyileşme gö-

rülmemesi ve yılın ilk yarısında gözlenen toparlanma sürecinin yeni istihdam olanakları yaratmadığını göstermekte. Bu gelişmenin kapanan firma sayısında görülen artıştan ve firmaların toparlanma sürecine dair kuşkularından kaynaklandığı düşünülmekte. İhracatın büyümenin temel dinamiği olarak görüldüğü Japon ekonomisinin ABD ekonomisinin toparlanma sürecinde görülen yavaşlamadan olumsuz bir şekilde etkilenmesi bekleniyor.

Almanya ekonomisinin açıklanan son verilere göre oldukça kırılgan bir süreç içerisinde olduğunu gösterdi. İşsiz sayısının Haziran ayında da arttığı Almanya’da firmaların mevcut konjonktürü ve geleceğe dair beklentilerini ölçen IFO endeksinin Haziran ayından sonra Temmuz ayında da gerilediği açıklandı. Bunun yanında, Haziran ayında fabrikaların aldıkları siparişlerde de hem yurt içi hem de yurt dışı talebin azalmasına bağlı olarak bir daralma gerçekleşti.

İlk tahminlere göre İngiltere ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde yüzde 0,9 oranında büyüdü. Tüke-

tici harcamalarının büyümeye katkısının daha önceki çeyreklerde de olduğu gibi oldukça yüksek bir oranda gerçekleştiği görülmekte. Yatırımların ise en iyi olasılıkla değişmediğinin tahmin edildiği görülmekte. Dış ticaret dengesinin ise artan ihracat hacmi nedeniyle ekonominin büyümesine olumlu yönde katkı yaptığı tahmin edilmekte. Öte yandan, İngiltere’de enflasyon rakamlarının oldukça olumlu sayılabilecek bir seyir izlediği görülmekte.

Avrupa Para Birliği Üyesi Ülkelerdeki Gelişmeler

Euro alanında Temmuz ayında ekonomik birimlerin bekleyişleri sınırlı ölçüde de olsa kötüleşti. bekleyişleri ölçen endeksin alt kalemlerine bakıldığında gerilemenin tüketici ve inşaat kesiminden kaynaklandığı, üretici güveninin ise yatay bir seyir izlediği görülmekte. Öte yandan imalat sanayiinde gidişatı ölçen PMI endeksinde de hafif bir gerileme olduğu açıklandı. Bu veriler, Euro alanı ekonomisinde büyümenin hala oldukça kırılgan bir süreç olduğunu gösteriyor.

Gelişmekte olan piyasalar

İlk çeyrekte daralan Brezilya ekonomisinde, yılın ikinci çeyreğindeki ekonomik göstergelere göre de daralma sürecinin devam ettiği görülmektedir. Mayıs ayında geri-

leyen sanayi üretiminin yanı sıra Haziran ayında enflasyon oranlarında da artış gerçekleşti. Öte yandan kamunun borçlarını ödeyebilme gücüne ilişkin şüpheler söz konusu ülkenin kıymetlerinin değerlerinde düşmelere neden oldu. Ağustos başında IMF’nin ülkeye yapılacak finansal destek konusundaki açıklamaları bu durumu hafifletmiş görünmekte. Ancak ülkede yakın zamanda gerçekleşecek seçimlerin sonuçlarına ilişkin tahminler piyasaların beklentilerini olumsuz yönde etkiliyor. Bölgenin diğer ekonomilerinde de daral-

luşunun ülke notunu iki puan birden indirmesiyle derinleşti. Arjantin ise kriz ortamından henüz çıkmadı. Haziran ayında enflasyon artarken sanayi üretimi de düşmeye devam etti.

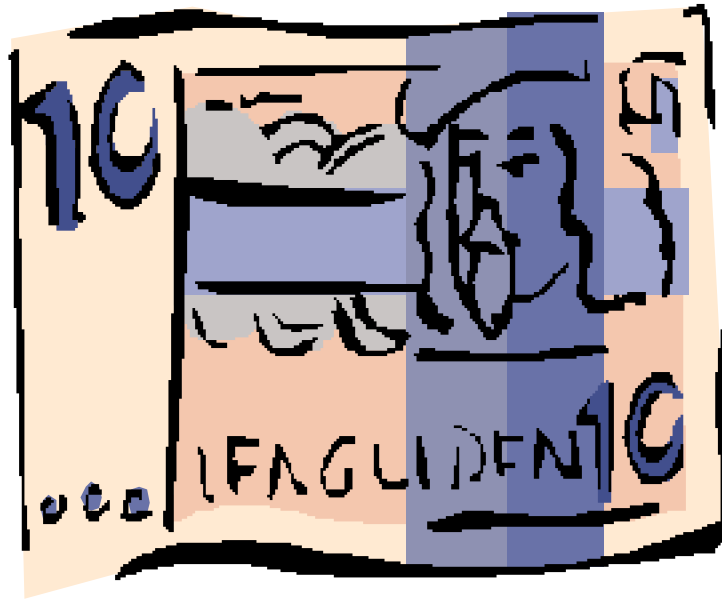
Güney Asya ülkelerinde yıl başından bu yana gözlenen ekonomik büyümenin halen devam ettiği görülmektedir. Söz konusu ülkelerin sanayi üretimi artışı birinci çeyrek sonrasında da yüksek hızlarda gerçekleşmişti. özellikle Singapur ve Filipenler’de sanayi üretimi artış hızı ikinci çeyrekte iki haneli ra-

kamlara ulaşmış, Tayvan ve Tayland’da da yüzde 8’li rakamlara ulaşmıştı.

Bölge ekonomilerindeki gelişmeler büyük ölçüde ABD ekonomisinin seyrine bağlı olarak gelişiyor. ABD ekonomisinin ikinci çeyrekteki büyüme hızının yavaşlamasına rağmen Asya ekonomilerinin

büyüyebilmesi ABD

ekonomisinin söz konusu çeyrekte ithalat hacminin ciddi miktarda artmasına bağlanabileceği düşünülmekte. Ancak ABD ekonomisindeki yavaşlamanın devam etmesi halinde ithalatın da artmaya devam edemeyeceği düşünülmektedir. Bölgenin güçlü ekonomilerinden Çin’in ise yüksek büyüme hızını yılın ikinci çeyreğinde de devam ettirerek yüzde 8’lik büyüme kaydettiği gözlemlendi.



ma sürecinin etkilerinin sürdüğü görülmekte. Venezuela’nın ikinci çeyrekte yüzde 5,3 gibi yüksek bir oranda daraldığı tahmin edilirken, Haziran ayında Şili ekonomisinde işsizlik oranının beklenilenin de ötesinde arttığı açıklandı. Brezilya ve Arjantin ekonomisindeki gelişmelerden yakından etkilenen Uruguay ekonomisinde ise mevduat çekilişi ile başlayan olumsuz konjunktür kredi değerlendirme kuru-

Vergi İstatistikleri

Yapılan İadeler (1989 - 2001) (MİLYAR TL.)				
Yıllar	2978 Sy. Vergi İadesi Kanuna Göre Yapılan Vergi İadesi miktarı	İhracat İstisnası Nedeniyle Dahilde Alınan KDV'den yapılan vergi İadesi miktarı	Diğer İadeler miktarı	Toplam
1989	1,806	585	754	3,145
1990	2,842	686	821	4,349
1991	5,130	1,349	1,042	7,521
1992	7,930	2,816	1,557	12,303
1993	13,879	5,270	2,102	21,251
1994	11,881	15,439	3,827	31,147
1995	12,937	38,884	11,799	63,620
1996	20,970	61,250	22,680	104,900
1997	49,000	149,751	50,748	249,499
1998	92,110	304,709	142,434	539,253
1999	147,155	456,667	556,169	1,159,991
2000	222,539	770,983	638,527	1,632,049
2001	297,695	1,691,353	929,130	2,918,178
KAYNAK : KAMU HESAPLARI BÜLTENİ KAYNAK : 1986-1989 YILLARI 1990, 1990-1994 YILLARI 1995 KAMU HESAPLARI YILLIĞI,				

Yapılan İadelerin GSMH İçindeki Payı (1989 - 2001) (MİLYAR TL.)							
Yıllar	GSMH (1)	2978 Sy. Vergi İadesi Kanuna Göre Yapılan Vergi İadesi Miktarı (2)	GSMH İçindeki Payı (%) (2/1)	İhracat İstisnası nedeniyle Dahilde Alınan KDV'den Yapılan Vergi İadesi Miktarı (3)	GSMH İçindeki Payı (%) (3/1)	Diğer İadeler Miktarı (4)	Toplam (5)
1989	230,370	1,806	0.8	585	0.3	754	3,145
1990	397,178	2,842	0.7	686	0.2	821	4,349
1991	634,393	5,130	0.8	1,349	0.2	1,042	7,521
1992	1,103,605	7,930	0.7	2,816	0.3	1,557	12,303
1993	1,997,323	13,879	0.7	5,270	0.3	2,102	21,251
1994	3,887,903	11,881	0.3	15,439	0.4	3,827	31,147
1995	7,854,887	12,937	0.2	38,884	0.5	11,799	63,620
1996	14,978,067	20,970	0.1	61,250	0.4	22,680	104,900
1997	29,393,262	49,000	0.2	149,751	0.5	50,748	249,499
1998	53,518,332	92,110	0.2	304,709	0.6	142,434	539,253
1999	78,282,967	147,155	0.2	456,667	0.6	556,169	1,159,991
2000	125,596,129	222,539	0.2	770,983	0.6	638,527	1,632,049
2001	179,480,078	297,695	0.2	1,691,353	0.9	929,130	2,918,178
KAYNAK : Gelirler Genel Müdürlüğü							

Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak-Temmuz (Trilyon)			Reel Artış (Enflasyondan Arındırılmış)*	2002 Yılı Bütçe Hedefi
	2001	2002	Artış (%)		
Gelirler	27.035	41.895	54.9	9.1	71.218
Genel Bütçe Gelirleri	26.679	41.237	54.5	8.4	70.918
Vergi Gelirleri	19.738	30.462	54.3	8.4	57.911
Gelirden Alınan Vergiler	7.875	9.654	22.6	-14.1	19.027
Gelir Vergisi	6.327	7.233	14.3	-19.7	15.401
GVK Göre Alınan Geçici Vergi	98	154	57.1	10.6	
Kurumlar Vergisi	1.213	2.380	96.2	38.0	3.595
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	907	1.825	101.2	41.5	
Servetten Alınan Vergiler	319	551	72.7	21.1	695
Motorlu Taşıtlar Vergisi	300	530	76.6	24.6	669
Mal ve Hizmetlerden Alınan V.	8.837	15.428	74.6	23.2	28.625
Dahilde Alınan KDV	3.422	5.906	72.6	21.1	10.608
Taşıt Alım Vergisi	141	143	1.5	-22.5	490
Akaryakıt Tüketim Vergisi	2.457	5.732	133.2	64.1	10.509
Banka ve Sigorta Muameleleri V.	1.110	588	-47.0	-62.7	1.588
Özel İletişim Vergisi	288	459	59.4	12.0	975
Özel İşlem Vergisi	176	296	68.2	18.3	465
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	2.707	4.828	78.3	25.3	9.560
İthalde Alınan KDV	2.502	4.485	79.2	26.0	8.892
Vergi Dışı Normal Gelirler	4.747	7.662	61.4	13.4	7.007
Katma Bütçe Öz Gelirleri	356	657	84.5	29.6	300
Harcamalar	39.340	62.514	58	10.7	98.131

*Hesaplamada TÜFE % 42,6 olarak alınmıştır.

EKONOMİK VERİLER

GSMH	2002 (Q1)	2001	2000	1999	1998	1997
GSMH (Cari fiyatlarla ABD Doları)	31.533	179.480	199.986	185.266	206.559	192.376
GSMH (1987 fiyatlarıyla Milyar TL)	22.670	107.911	119.145	112.044	119.303	114.874
GSMH (Değişim Hızı 1987 fiyatlarıyla %)	0.7	-9.4	6.3	-6.1	3.9	8.3
Kişibaşına GSMH (ABD Doları)		2.160	2.948	2.880	3.255	3.079
Sanayi Üretim İndeksi - Toplam Sanayi	102	92	101	95.7	100.9	100
- İmalat Sanayi	100	89.6	99.4	99.7	100	89.2
Toplam İhracat (Milyon/Dolar)	7.727	31.340	27.775	26.587	26.974	26.261
Toplam ithalat (Milyon/Dolar)	9.675	41.39	44.503	40.671	45.921	48.559
Dış Ticaret Dengesi (Milyon/Dolar)	-1.948	-10.059	-26.728	-14.084	-18.947	-22.298
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	75.9	75.7	51.0	65.4	58.7	54.1
İşsizlik Oranı (%)	11.8	8.5	6.6	7.7	6.8	6.7
İç Borç Stoku (Trilyon TL)	123.290	122.157	36.421	22.920	11.612	6.683
Dış Borç Stoku (Milyon/Dolar Yeni Tanım)	117.538	115.110	118.615	102.120	96.313	84.182
Cari İşlemler Dengesi (Milyon/Dolar)	95	3.314	-9.819	-1.360	1.984	-2.638

	2002		2001		2000
(Milyar TL)	16 Ağustos	09 Temmuz	28 Aralık	17 Ağustos	26 Aralık
Emisyon	7.154.931	6.671.356	5.328.876	4.854.876	3.772.411
Para Arzı					
- M1	13.398.899	11.939.932	9.576.464	10.778.705	8.209.624
- M2	54.235.602	53.626.612	46.985.987	39.880.698	32.812.563
- M3	57.798.669	57.197.017	50.587.717	42.790.780	34.957.467
Yurtiçi Kaynaklı TL. Mevduat	50.819.911	49.761.275	44.921.682	37.215.450	30.854.282
- Vadeli Tasarruf	35.532.884	35.871.329	31.291.397	26.436.158	21.011.698
- Vadesiz Tasarruf	3.797.703	2.922.481	3.170.598	4.077.628	2.939.556
- Vadeli Ticari	5.303.819	5.815.351	4.621.320	2.665.835	3.591.241
- Vadesiz Ticari	3.088.227	2.757.955	3.100.924	2.312.601	2.054.864
- Resmi Mevduat	3.097.278	2.394.159	2.737.446	1.723.228	1.256.923
Kredi Stoku	33.959.608	33.110.253	34.796.973	34.665.143	27.775.055
- Tüm Banka Kredileri	33.209.608	32.360.253	34.046.973	33.911.412	27.273.331
- M.B. Kredileri	750.000	750.000	750.000	753.731	501.724
Bank. El. Tah. ve Bono	72.664.449	73.287.961	44.301.618	51.256.279	10.843.431

Mevzuat Değişiklikleri

- 01 Ağustos 2002** - Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkında Karar ve Tebliğ Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Genelge (No:2002/1)
- 02 Ağustos 2002** - 745 Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Seçimlerinin Yenilenmesine Dair Karar
- Endüstri Bölgeleri Yönetmeliği.
- 06 Ağustos 2002** - 2002 Yılı Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı İlaç Listesi ve Uygulama Talimatı'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Talimat (Seri No:2002/2)
- 07 Ağustos 2002** - 2002/4507 Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Bağlı Ortaklıklarının, 2002 Yılına Ait Genel Yatırım ve Finansman Programında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar.
- 09 Ağustos 2002** - 4771 Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun
- 10 Ağustos 2002** - Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Kararı (Karar Sayısı:774)
- Uluslararası Gözetim Şirketleri Statüsüne İlişkin Karar (Dış Ticarete Standardizasyon:2002/9)
- 11 Ağustos 2002** - İstifa Eden ve İstifası Kabul Edilen Kemal Derviş'den Boşalan Devlet Bakanlığına, İstanbul Milletvekili Masum Türker'in Atanmasına Dair Tezkeresi
- 13 Ağustos 2002** - 4772 4726 Sayılı 2002 Mali Yılı Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 14 Ağustos 2002** - Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumunca 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna Göre Kullanılacak Yetkilerin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 15 Ağustos 2002** - 4773 İş Kanunu, Sendikalar Kanunu ile Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Manasibetlerin Tanzimi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 16 Ağustos 2002** - İhracat Sayılan Satış ve Teslimler Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İhracat: 2002/5)
- 17 Ağustos 2002** - Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliğinin Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 19 Ağustos 2002** - Maliye Teftiş Kurulu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 20 Ağustos 2002** - 2002/4565 Akaryakıt Tüketim Vergisi Tutarlarının Tespitine İlişkin Karar
- 2002/4600 İthalat Rejimi Kararına Ek Karar
- 22 Ağustos 2002** - 2002 Yılı Temmuz Ayına Ait Yatırım Teşvik Belgelerinin Sektörel Dağılımı Hakkında Tebliğ
- 2002 Yılı Temmuz Ayına Ait Yabancı Sermayeli Yatırım Teşvik Belgelerinin Sektörel Dağılımı Hakkında Tebliğ
- 2002 Yılı Temmuz Ayına Ait Dahilde İşleme İzin Belgelerinin Sektörel Dağılımı Hakkında Tebliğ
- 2002 Yılı Temmuz Ayına Ait Yurt İçi Satış Teslimler ile İlgili Belgelerin Sektörel Dağılımı Hakkında Tebliğ
- 2002 Yılı Temmuz Ayına Ait Hariçte İşleme İzin Belgelerinin Sektörel Dağılımı Hakkında Tebliğ
- 2002 Yılı Temmuz Ayına Ait Vergi Resmi ve Harç İstisnası Belgelerinin Sektörel Dağılımı Hakkında Tebliğ
- 24 Ağustos 2002** - Anonim Limited Şirketlerinin Sermayelerinin Yeni Asgari Miktarlara Yükseltme Sürelerinin Uzatılmasına İlişkin Tebliğ (İç Ticaret-2002/4)
- 31 Ağustos 2002** - Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik
- İthal ve İhrac Edilecek Gıdaların Giriş ve Çıkış Kapılarının Tespit ve İlamına Dair Tebliğ'de Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ (No:2002/46)

Vergi Takvimi

- 09.09.2002** Ağustos 2002 Dönemi Çeklere ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 09.09.2002** Ağustos 2002 Dönemi 4705 Sayılı Kanuna Göre Tahsil Edilen Özel İşlem Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 10.09.2002** 16-31 Ağustos Dönemine ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 16.09.2002** Ağustos 2002 Dönemine ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 16.09.2002** Ağustos 2002 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 16.09.2002** Ağustos 2002 Dönemine ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 16.09.2002** Ağustos 2002 Dönemine ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 16.09.2002** Ağustos 2002 Dönemine ait Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin Özel Tüketim Vergisi (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödenmesi
- 16.09.2002** Ağustos 2002 Dönemine ait Kolalı Gazoz, Alkollü İçecekler ve Tütün Mamüllerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 20.09.2002** Ağustos 2002 Dönemi Özel İşlem Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 20.09.2002** Ağustos 2002 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.09.2002** Ağustos 2002 Dönemi Faiz Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 20.09.2002** Ağustos 2002 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.09.2002** Ağustos 2002 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.09.2002** 1-15 Eylül Dönemine ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 25.09.2002** Ağustos 2002 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 30.09.2002** Gelir Vergisi Mart Beyanı 3.Taksit Ödemesi
- 30.09.2002** 414 No'lu Tahsilat Genel Tebliği kapsamında tecil edilen vergi borcu ödemesi

Ağustos 2002 Kronoloji

01 Ağustos AB'ye uyum paketi üzerindeki görüşmelere TBMM'de başlandı. Görüşmeler AB hesaplaşmasına dönüştü.

02 Ağustos TBMM 22 saat süren görüşmede AB uyum yasalarını kabul etti. İdam kaldırıldı, ana dilde yayın ve öğrenimin önü açıldı.

03 Ağustos Yüksek Askeri Şura kararları açıklandı. Orgeneral Hilmi Özgök Genelkurmay Başkanı oldu. Orgeneral Aytaç Yalman ise Kara Kuvvetleri Komutanı oldu.

04 Ağustos Maliye Bakanlığı sektör odaklı denetime geçeceğini açıkladı. İsrail yine intihar saldırısına sahne oldu, 9 kişi öldü, 50 kişi yaralandı.

05 Ağustos Erken seçim kararının yayınlanmasıyla anayasa gereği ayrılan bakanların yerine atama yapıldı. Ulaştırma Bakanlığı'na Prof. Dr. Naci Kınacıoğlu, Adalet Bakanlığı'na Prof. Dr. Aysel Çelikel, İçişleri Bakanlığı'na Muzafer Ecemiş atandı. DSP Grup Başkanvekili Emrehan Halıcı Kemal Derviş'in biran önce tercihini açıklamasını istedi.

06 Ağustos TBMM, Genel Kurulu'nda çoğunluk sağlanamadığı için iş güvencesi ve ek bütçe yasaları görüşülemedi. TBMM 1 Ekim'e kadar tatile girdi.

07 Ağustos IMF, 1.1 milyar dolarlık kredi dilimini serbest bırakılmasını onayladı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar okuyan istifa etti. TBMM ek bütçe, iş güvencesi ve il taleplerini görüşmek üzere olağanüstü toplantıya çağırıldı.

08 Ağustos Meclis Genel Kurulu seçim nedeniyle düzenlenen 150 trilyon liralık Ek Bütçe'yi kabul etti.

09 Ağustos İş güvence yasası TBMM'de kabul edildi. Türk Ticaret Bankası'nın tasfiye edilmesi kararı verildi.

10 Ağustos **Kemal Derviş Devlet Bakanlığı görevinden istifa etti. Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanlığı görevine İstanbul Milletvekili Masum Türker atandı.**

11 Ağustos Süreyya Ayhan Türkiye tarihinde atletizmdeki en büyük başarıyı elde ederek 1500 metre koşuda Avrupa şampiyonu oldu.

12 Ağustos Etibank eski genel müdürü Şükrü Karahasanoğlu tahliye edildi.

13 Ağustos Orta Avrupayı etkisi altına alan yağışlar pek çok şehirde yaşamı felç etti. Sel felaketi sonucu 74 kişi hayatını kaybetti.

14 Ağustos CHP Lideri Deniz Baykal solda birlik çağrısında bulundu.

15 Ağustos Kemal Derviş sol ittifaka olumlu bakmayan YTP ile hareket etmeyeceğini açıkladı.

16 Ağustos Hacı Bektaş-ı Veli'yi anma törenleri yapıldı. Törenlere Başbakan Bülent Ecevit ve CHP lideri Deniz Baykal'da katıldı.

17 Ağustos Memurlar Kızılay'da miting yaptı. Başbakan Bülent Ecevit'le görüşerek ücretlerinin artırılması taleplerini iletiler.

18 Ağustos Hacı Bektaş-ı Veli'yi anma törenlerinden dönen otobüsün freni tutmayınca 33 kişi öldü, 38 kişi yaralandı.

19 Ağustos CHP lideri Deniz Baykal ve Kemal Derviş 6 saat süren bir toplantı yaptılar.

20 Ağustos Yaşar Okuyan, ANAP'dan istifa etti. İdam istemiyle yargılanan Erol Evci tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

21 Ağustos Deniz Baykal'la görüşen Kemal Derviş CHP'ye katılacağını açıkladı.

22 Ağustos DSP'de parti içi muhalefet yürüten ve 9'lar olarak anılan milletvekillerinden 6'sı partiden istifa etti. ANAP'da eski Devlet Bakanı Yücel Seçkiner partisinden istifa etti. TÜRMOB'un 33. Başkanlar Kurulu Toplantısı'na Devlet Bakanı Masum Türker katılarak bir konuşma yaptı.

23 Ağustos Kemal Derviş CHP'ye katıldı. Türk sinemasının emektarlarından Sami Hazinses öldü.

24 Ağustos Devlet Bakanı Masum Türker, KESK Başkanı Sami Evren ile memur zammını görüştü.

25 Ağustos DYP lideri Çiller, seçimi erteletme karşılığında kendisine başbakanlık teklif edildiğini bu öneriyi reddettiğini açıkladı.

26 Ağustos Toplu sözleşme hakkı elde eden memurlar, 2003 yılına ait ücret zamları ile ilgili yaptıkları ikinci toplantıda da hükümetle anlaşamadı.

27 Ağustos ANAP Milletvekili Erkan Mumcu ve Miraç Akdoğan partisinden istifa etti.

28 Ağustos Genel Kurmay Başkanı Hüseyin Kıvrıkoğlu, görevini törenle Orgeneral Hilmi Özkök'e devretti.

29 Ağustos Web tabanlı saymanlık otomasyon sistemi uygulamaya girdi.

30 Ağustos Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Türker, IMF heyeti Türkiye'ye gelmeden gözden geçirmeye ilişkin taahhütlerini tamamladıklarını açıkladı.

31 Ağustos ANAP'tan ayrılan Erkan Mumcu Malatya Milletvekili Miraç Akdoğan ve Muğla Milletvekili Hasan Özyar AK Partiye katıldı.